



Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (veliko vijeće)

2. ožujka 2021. *

„Zahtjev za prethodnu odluku – Članak 2. i članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a – Vladavina prava – Djelotvorna sudska zaštita – Načelo neovisnosti sudaca – Postupak imenovanja na mjesto suca Sąda Najwyższego (Vrhovni sud, Poljska) – Imenovanje od strane predsjednika Republike Poljske na temelju rezolucije Državnog sudbenog vijeća – Nepostojanje neovisnosti tog vijeća – Nedjelotvornost pravnog sredstva protiv takve rezolucije – Presuda Trybunała Konstytucyjnego (Ustavni sud, Poljska) kojom se poništava odredba na kojoj počiva nadležnost suda koji je uputio zahtjev – Donošenje propisa kojim se po samom zakonu obustavljaju postupci koji su u tijeku i u potpunosti isključuje buduće podnošenje pravnih sredstava u takvim predmetima – Članak 267. UFEU-a – Mogućnost i/ili obveza nacionalnih sudova da upute zahtjev za prethodnu odluku i da ostanu pri njemu – Članak 4. stavak 3. UEU-a – Načelo lojalne suradnje – Nadređenost prava Unije – Ovlast izuzimanja iz primjene nacionalnih odredbi koje nisu u skladu s pravom Unije”

U predmetu C-824/18,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Naczelny Sąd Administracyjny (Visoki upravni sud, Poljska), odlukom od 21. studenoga 2018., koju je Sud zaprimio 28. prosinca 2018., a koja je dopunjena odlukom od 26. lipnja 2019., koju je Sud zaprimio 5. srpnja 2019., u postupku

A. B.,

C. D.,

E. F.,

G. H.,

I. J.

protiv

Krajowa Rada Sądownictwa,

uz sudjelovanje:

Prokurator Generalny,

Rzecznik Praw Obywatelskich,

* Jezik postupka: poljski

SUD (veliko vijeće),

u sastavu: K. Lenaerts, predsjednik, R. Silva de Lapuerta, potpredsjednica, A. Prechal (izvjestiteljica), M. Vilaras, E. Regan, M. Ilešić, L. Bay Larsen, A. Kumin i N. Wahl, predsjednici vijeća, D. Šváby, S. Rodin, F. Biltgen, K. Jürimäe, C. Lycourgos i N. Jääskinen, suci,

nezavisni odvjetnik: E. Tanchev,

tajnik: M. Aleksejev, načelnik odjela,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 6. srpnja 2020.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za osobu A. B., M. Dębska-Konieczek, *advokat*,
- za osobu C. D., M. Bogdanowicz, *radca prawny*,
- za osobu E. F., M. Gajdus, *advokat*,
- za osobu I. J., P. Strumiński, *radca prawny*,
- za Krajowu Radu Sądownictwa, L. Mazur, J. Dudzicz i D. Pawełczyk-Woicka,
- za Prokuratora Generalnog, B. Górecka, R. Hernand, A. Reczka, S. Bańko i B. Marczak,
- za Rzecznika Praw Obywatelskich, A. Bodnar, M. Taborowski i P. Filipek,
- za poljsku vladu, B. Majczyna, A. Grajewski, A. Dalkowska i S. Żyrek, u svojstvu agenata,
- za Europsku komisiju, H. Krämer, P. J. O. Van Nuffel, A. Stobiecka-Kuik i C. Valero, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 17. prosinca 2020.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjevi za prethodnu odluku odnose se na tumačenje članka 2., članka 4. stavka 3., članka 6. stavka 1. i članka 19. stavka 1. drugog podstavka UEU-a, članka 267. UFEU-a, članka 15. stavka 1., članka 20., članka 21. stavka 1., članka 47. i članka 52. stavka 1. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja) te članka 2. stavka 1. i stavka 2. točke (a), članka 3. stavka 1. točke (a) i članka 9. stavka 1. Direktive Vijeća 2000/78/EZ od 27. studenoga 2000. o uspostavi općeg okvira za jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja (SL 2000., L 303, str. 16.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 1., str. 69. i ispravak SL 2020., L 63, str. 9.).
- 2 Zahtjevi su upućeni u okviru sporova između osoba A. B., C. D., E. F., G. H. i I. J., s jedne strane, i Krajowe Rade Sądownictwa (Državno sudbeno vijeće, Poljska) (u daljnjem tekstu: KRS), s druge strane, u vezi s rezolucijama kojima je to vijeće odlučilo predsjedniku Republike Poljske (u daljnjem tekstu: predsjednik Republike), umjesto imenovanja dotičnih osoba na mjesta sudaca na Sądu Najwyższym (Vrhovni sud, Poljska), predložiti imenovanje drugih kandidata.

Pravni okvir

Pravo Unije

UEU i UFEU

3 Članak 2. UEU-a glasi:

„Unija se temelji na vrijednostima poštovanja ljudskog dostojanstva, slobode, demokracije, jednakosti, vladavine prava i poštovanja ljudskih prava, uključujući i prava pripadnika manjina. Te su vrijednosti zajedničke državama članicama u društvu u kojem prevladavaju pluralizam, nediskriminacija, tolerancija, pravda, solidarnost i jednakost žena i muškaraca.”

4 Članak 4. stavak 3. UEU-a propisuje:

„Na temelju načela lojalne suradnje i uz puno uzajamno poštovanje, Unija i države članice međusobno si pomažu pri obavljanju zadaća koje proizlaze iz Ugovora.

Države članice poduzimaju sve odgovarajuće mjere, opće ili posebne, kako bi osigurale ispunjavanje obveza koje proizlaze iz Ugovora ili akata institucija Unije.

Države članice olakšavaju ostvarivanje zadaća Unije i suzdržavaju se od svake mjere koja bi mogla ugroziti postizanje ciljeva Unije.”

5 Članak 19. stavak 1. UEU-a određuje:

„Sud Europske unije obuhvaća Sud, Opći sud i specijalizirane sudove. On osigurava poštovanje prava pri tumačenju i primjeni Ugovorâ.

Države članice osiguravaju pravne lijekove dostatne za osiguranje učinkovite pravne zaštite u područjima obuhvaćenima pravom Unije.”

6 U skladu s člankom 267. UFEU-a:

„Sud Europske unije nadležan je odlučivati o prethodnim pitanjima koja se tiču:

(a) tumačenja Ugovorâ;

(b) valjanosti i tumačenja akata institucija, tijelâ, uredâ ili agencija Unije.

Ako se takvo pitanje pojavi pred bilo kojim sudom države članice, taj sud može, ako smatra da je odluka o tom pitanju potrebna da bi mogao donijeti presudu, zatražiti od Suda da o tome odluči.

Ako se takvo pitanje pojavi u predmetu koji je u tijeku pred sudom neke države članice, protiv čijih odluka prema nacionalnom pravu nema pravnog lijeka, taj je sud dužan uputiti to pitanje Sudu.

[...]”

Povelja

- 7 Glava VI. Povelje, naslovljena „Pravda”, sadržava, među ostalim, članak 47., pod naslovom „Pravo na djelotvoran pravni lijek i na pošteno suđenje”, koji propisuje:

„Svatko čija su prava i slobode zajamčeni pravom Unije povrijeđeni ima pravo na djelotvoran pravni lijek pred sudom, u skladu s uvjetima utvrđenima ovim člankom.

Svatko ima pravo da zakonom prethodno ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj. [...]

[...]”

Direktiva 2000/78/EZ

- 8 Člankom 1. Direktive 2000/78 određuje se:

„Svrha ove Direktive je utvrditi opći okvir za borbu protiv diskriminacije na temelju vjere ili uvjerenja, invaliditeta, dobi ili spolnog opredjeljenja u vezi sa zapošljavanjem i obavljanjem zanimanja, kako bi se u državama članicama ostvarila primjena načela jednakog postupanja.”

- 9 Člankom 2. stavkom 1. te direktive predviđeno je:

„Za potrebe ove Direktive ‚načelo jednakog postupanja’ znači nepostojanje bilo kakve izravne ili neizravne diskriminacije na temelju bilo kojeg od razloga iz članka 1.”

- 10 Članak 3. stavak 1. točka (a) navedene direktive određuje:

„U granicama nadležnosti prenesenih na Zajednicu, ova se Direktiva primjenjuje na sve osobe, bilo u javnom ili privatnom sektoru, uključujući javna tijela, u odnosu na:

(a) uvjete za pristup zapošljavanju, samozapošljavanju ili uvjete za obavljanje zanimanja, uključujući mjerila odabira i uvjete zapošljavanja [...].”

- 11 U skladu s člankom 9. stavkom 1. Direktive 2000/78:

„Države članice osiguravaju da su svim osobama koje smatraju da im je učinjena nepravda, zbog toga što nije bilo primijenjeno načelo jednakog postupanja, čak i kad je odnos u kojem je navodno došlo do diskriminacije prestao, dostupni sudski i/ili upravni postupci [...] radi provođenja obveza iz ove Direktive.”

Poljsko pravo

Ustav

- 12 Člankom 45. stavkom 1. Ustava predviđa se:

„Svatko ima pravo da nadležan, neovisan i nepristran sud pravično i javno, bez neopravdanog odlaganja, ispita njegov slučaj.”

13 Člankom 60. Ustava određeno je:

„Poljski državljani koji u potpunosti uživaju građanska prava imaju pravo u jednakim uvjetima pristupiti javnim službama.”

14 Na temelju članka 179. Ustava, predsjednik Republike imenuje suce, na prijedlog KRS-a, na neodređeno vrijeme.

15 Člankom 184. Ustava predviđa se da su Naczelny Sąd Administracyjny (Visoki upravni sud, Poljska) i upravni sudovi nadležni za nadzor djelatnosti javne uprave.

16 U skladu s člankom 186. stavkom 1. Ustava:

„[KRS] štiti neovisnost sudova i sudaca.”

17 Člankom 187. Ustava određeno je:

„1. [KRS] sačinjavaju:

1. prvi predsjednik [Sąda Najwyższeg (Vrhovni sud)], ministar pravosuđa, predsjednik [Nacelnog Sąda Administracyjnog (Visoki upravni sud)] i osoba koju imenuje predsjednik Republike,
2. petnaestero članova koji se biraju iz redova sudaca [Sąda Najwyższeg (Vrhovni sud)], redovnih sudova, upravnih sudova i vojnih sudova,
3. četvero članova koje bira [Sejm (Donji dom Parlamenta, Poljska)] iz redova zastupnika i dvoje članova koja bira Senat iz redova senatora.

[...]

3. Mandat članova [KRS-a] traje četiri godine.

4. Ustrojstvo, djelokrug, način rada [KRS-a] kao i način odabira njegovih članova uređuju se zakonom.”

Zakon o KRS-u

18 KRS je uređen ustavom o Krajowej Radzie Sądownictwa (Zakon o Državnom sudbenom vijeću) od 12. svibnja 2011. (Dz. U. iz 2011., br. 126, poz. 714.), kako je izmijenjen osobito ustavom o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Zakon o izmjenama zakona o Državnom sudbenom vijeću i određenih drugih zakona) od 8. prosinca 2017. (Dz. U. iz 2018., poz. 3.) i ustavom o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Zakon o izmjenama zakona o ustrojstvu redovnih sudova i određenih drugih zakona) od 20. srpnja 2018. (Dz. U. iz 2018., poz. 1443.) (u daljnjem tekstu: Zakon o KRS-u).

19 Na temelju članka 3. stavka 1. točaka 1. i 2. Zakona o KRS-u, u nadležnost KRS-a spada sljedeće:

„1. razmatranje i ocjenjivanje kandidata za mjesta sudaca [Sąda Najwyższeg (Vrhovni sud)] i mjesta sudaca redovnih sudova, upravnih sudova i vojnih sudova kao i za mjesta sudskih savjetnika na upravnim sudovima;

2. predstavljanje [predsjedniku Republike] prijedloga za imenovanje sudaca na [Sądu Najwyższem (Vrhovni sud)], redovnim sudovima, upravnim sudovima i vojnim sudovima te imenovanje sudskih savjetnika na upravnim sudovima”.

20 Članak 9.a tog zakona glasi:

„1. Donji dom Parlamenta iz redova sudaca [Sąda Najwyższego (Vrhovni sud)], redovnih sudova, upravnih sudova i vojnih sudova odabire 15 članova [KRS-a] na zajednički mandat u trajanju od četiri godine.

2. Kada provodi odabir iz stavka 1., Donji dom Parlamenta uzima u obzir, koliko je to moguće, potrebu da u [KRS-u] budu zastupljeni suci sudova različitih vrsta i stupnjeva.

3. Zajednički mandat novim članovima [KRS-a] odabranima iz redova sudaca započinje dan nakon što su odabrani. Članovi [KRS-a] koji su bili prethodno imenovani na taj položaj svoje dužnosti obavljaju do dana na koji počinje zajednički mandat novim članovima [KRS-a].”

21 U skladu s člankom 11.a stavkom 2. navedenog zakona, kandidate za radna mjesta članova KRS-a koji se biraju iz redova sudaca može predložiti skupina od najmanje dvije tisuće poljskih državljana ili skupina od najmanje 25 sudaca u aktivnoj službi. Postupak na temelju kojeg Donji dom Parlamenta imenuje članove KRS-a uređen je člankom 11.d tog zakona.

22 Članak 37. stavak 1. Zakona o KRS-u određuje:

„Ako se nekoliko kandidata prijavilo na jedno mjesto suca, [KRS] ispituje i zajednički ocjenjuje sve podnesene kandidature. U toj situaciji [KRS] donosi rezoluciju koja sadržava njegove odluke u pogledu svih kandidata o podnošenju prijedloga za imenovanje na mjesto suca.”

23 U skladu s člankom 43. tog zakona:

„1. Rezolucija [KRS-a] postaje pravomoćna ako se protiv nje ne može podnijeti žalba.

2. Ako svi sudionici postupka nisu pobijali rezoluciju iz članka 37. stavka 1., ona postaje pravomoćna u dijelu koji sadržava odluku o nepodnošenju prijedloga za imenovanje na dužnost suca sudionika koji nisu podnijeli pravno sredstvo, podložno odredbama članka 44. stavka 1.b.”

24 U vrijeme podnošenja prvog zahtjeva za prethodnu odluku članak 44. navedenog zakona propisivao je:

„1. Sudionik postupka, osim ako je zasebnim odredbama drukčije predviđeno, može [Sądu Najwyższem (Vrhovni sud)] podnijeti pravno sredstvo ako smatra da je rezolucija [KRS-a] nezakonita. [...]

1.a U pojedinačnim slučajevima koji se tiču imenovanja sudaca [Sąda Najwyższego (Vrhovni sud)] moguće je podnijeti pravno sredstvo [Naczelnom Sądu Administracyjnom (Visoki upravni sud)]. U tom slučaju nije moguće podnijeti pravno sredstvo [Sądu Najwyższem (Vrhovni sud)]. Pravno sredstvo [Naczelnom Sądu Administracyjnom (Visoki upravni sud)] ne može se temeljiti na navodu o neprikladnoj ocjeni toga ispunjavaju li kandidati kriterije uzete u obzir prilikom donošenja odluke o podnošenju prijedloga za imenovanje sudaca [Sąda Najwyższego (Vrhovni sud)].

1.b Ako rezoluciju iz članka 37. stavka 1. nisu osporili svi sudionici postupka, ona, u pojedinačnim slučajevima koji se tiču imenovanja sudaca [Sąda Najwyższego (Vrhovni sud)], postaje pravomoćna u dijelu u kojem je njome odlučeno o podnošenju prijedloga za imenovanje sudaca [Sąda Najwyższego (Vrhovni sud)], odnosno u dijelu u kojem je njome odlučeno da se neće podnijeti prijedlog za imenovanje na mjesta sudaca tog suda, kad je riječ o kandidatima koji nisu podnijeli pravno sredstvo.

[...]

4. U pojedinačnim slučajevima koji se tiču imenovanja sudaca [Sąda Najwyższego (Vrhovni sud)], poništenje [Naczelnog Sądu Administracyjnego (Visoki upravni sud)] rezolucije KRS-a kojom je odlučeno da se neće podnijeti prijedlog za imenovanje sudaca [Sąda Najwyższego (Vrhovni sud)] istovjetno je prihvaćanju prijave za upražnjeno radno mjesto suca [Sąda Najwyższego (Vrhovni sud)] sudionika postupka koji je podnio pravno sredstvo, pri čemu u pogledu tog mjesta postupak pred KRS-om na dan objave odluke [Naczelnog Sądu Administracyjnego (Visoki upravni sud)] još nije bio okončan, ili, u slučaju da taj postupak ne postoji, za sljedeće upražnjeno mjesto suca [Sąda Najwyższego (Vrhovni sud)] za koje je predviđen javni natječaj.”

25 Stavak 1.a članka 44. Zakona o KRS-u uveden je u taj članak Zakonom od 8. prosinca 2017. o izmjenama zakona o Državnom sudbenom vijeću i određenih drugih zakona, koji je stupio na snagu 17. siječnja 2018., a stavci 1.b i 4. uvedeni su u njega Zakonom od 20. srpnja 2018. o izmjenama zakona o ustrojstvu redovnih sudova i određenih drugih zakona, koji je stupio na snagu 27. srpnja 2018. Prije uvođenja tih izmjena, pravna sredstva iz navedenog stavka 1.a podnosila su se Sądu Najwyższem (Vrhovni sud) u skladu sa stavkom 1. tog članka 44.

26 Presudom od 25. ožujka 2019. Trybunał Konstytucyjny (Ustavni sud, Poljska) proglasio je članak 44. stavak 1.a Zakona o KRS-u protivnim članku 184. Ustava jer nadležnost koja je navedenim stavkom 1.a povjerena Naczelnom Sądu Administracyjnom (Visoki upravni sud) nije bila opravdana ni s obzirom na prirodu predmeta o kojima je riječ ni s obzirom na ustrojbeni obilježja navedenog suda ni na postupak koji on primjenjuje. U toj je presudi Trybunał Konstytucyjny (Ustavni sud) također naveo da to proglašenje neustavnosti „nužno dovodi do okončanja svih sudskih postupaka koji su u tijeku na temelju ukinute odredbe”.

27 Nadalje, članak 44. Zakona o KRS-u izmijenjen je ustawom o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów administracyjnych (Zakon o izmjenama zakona o KRS-u i zakona o organizaciji upravnih sporova) od 26. travnja 2019. (Dz. U. iz 2019., poz. 914.) (u daljnjem tekstu: Zakon od 26. travnja 2019.), koji je stupio na snagu 23. svibnja 2019. Stavak 1. tog članka 44. glasi kako slijedi:

„Sudionik postupka, osim ako je zasebnim odredbama drukčije predviđeno, može [Sądu Najwyższem (Vrhovni sud)] podnijeti pravno sredstvo ako smatra da je rezolucija [KRS-a] nezakonita. Nije moguće podnijeti pravno sredstvo u pojedinačnim predmetima koji se odnose na imenovanje suca [Sąda Najwyższego (Vrhovni sud)].”

28 Osim toga, člankom 3. Zakona od 26. travnja 2019. predviđa se da se „[o]bustavlja postupak po samom zakonu o pravnim sredstvima kojima se osporavaju rezolucije [KRS-a] u pojedinačnim predmetima u vezi s imenovanjem na sudačku dužnost na [Sądu Najwyższem (Vrhovni sud)], a koja su bila podnesena te o kojima nije odlučeno prije stupanja na snagu ovog zakona”.

Novi Zakon o Vrhovnom sudu

29 Članak 30. ustave o Sądzie Najwyższym (Zakon o Vrhovnom sudu) od 23. studenoga 2002. (Dz. U. iz 2002., poz. 240.) propisivao je da je dobna granica za umirovljenje sudaca Sąda Najwyższego (Vrhovni sud) 70 godina.

30 Ustava o Sądzie Najwyższym (Zakon o Vrhovnom sudu) od 8. prosinca 2017. (Dz. U. iz 2018., poz. 5.; u daljnjem tekstu: novi Zakon o Vrhovnom sudu) stupila je na snagu 3. travnja 2018.

31 Kao što to proizlazi iz odredbi članaka 37. i 111. novog Zakona o Vrhovnom sudu, dobna granica za umirovljenje sudaca Sąda Najwyższego (Vrhovni sud) snižena je na 65 godina, uz mogućnost da predsjednik Republike zainteresiranim osobama odobri nastavak obavljanja sudačkih dužnosti nakon doseganja te dobi.

32 Slijedom rješenja Suda od 17. prosinca 2018., Komisija/Poljska (C-619/18 R, EU:C:2018:1021), ustawa o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym (Zakon o izmjeni Zakona o Vrhovnom sudu) od 21. studenoga 2018. (Dz. U. iz 2018., poz. 2507.) stavila je izvan snage navedeni mehanizam odobrenja, ograničila primjenu novoutvrđene dobi za umirovljenje od 65 godina isključivo na suce Suda Najwyższego (Vrhovni sud) koji su stupili na dužnost nakon 1. siječnja 2019. i omogućila vraćanje na taj sud sudaca koji su stupili na dužnost prije tog datuma te koji su bili umirovljeni na temelju odredbi navedenih u prethodnoj točki.

Činjenice iz glavnog postupka i prvotni zahtjev za prethodnu odluku

33 Rezolucijama od 24. i 28. kolovoza 2018. KRS je odlučio predsjedniku Republike ne predložiti imenovanje osoba A. B. i C. D. u svrhu popunjavanja mjesta suca u kaznenom vijeću Suda Najwyższego (Vrhovni sud) te osoba E. F., G. H. i I. J. u svrhu popunjavanja sedam mjesta sudaca u građanskom vijeću tog suda. Te su rezolucije sadržavale i prijedloge za imenovanje drugih kandidata na predmetna radna mjesta.

34 Protiv navedenih rezolucija osobe A. B., C.D, E. F., G. H. i I. J. podnijele su pravno sredstvo Naczelnom Sądu Administracyjnym (Visoki upravni sud) te su preventivno zatražile njihovu suspenziju. Odlukama od 25. i 27. rujna 2018. te od 8. listopada 2018. navedeni sud naložio je suspenziju primjene tih rezolucija.

35 U svojoj odluci kojom se upućuje prethodno pitanje Naczelny Sąd Administracyjny (Visoki upravni sud) najprije ističe da, za razliku od ranije primjenjivih odredbi, članak 44. stavak 1.b Zakona o KRS-u predviđa da u pojedinačnim predmetima u vezi s imenovanjem na mjesto suca Suda Najwyższego (Vrhovni sud), ako svi sudionici u postupku natječaja nisu osporavali rezoluciju iz članka 37. stavka 1. tog zakona, ona postaje pravomoćna u pogledu dijela koji sadržava odluku o podnošenju prijedloga za imenovanje, kad je riječ o sudionicima postupka koji nisu podnijeli pravno sredstvo. Međutim, sud koji je uputio zahtjev u tom pogledu napominje da se među tim sudionicima nalaze oni čije je imenovanje predloženo i koji stoga nemaju nikakav interes za podnošenje pravnog sredstva protiv takve rezolucije, tako da će dio navedene rezolucije kojim se kandidati predlažu za imenovanje *de facto* uvijek steći svojstvo pravomoćnosti.

36 Nadalje, sud koji je uputio zahtjev smatra da članak 44. stavak 1.a Zakona o KRS-u vrlo općenito i bez uvođenja jasnih kriterija ocjene određuje sudsku nadležnost koju taj sud mora izvršavati u pogledu takvih rezolucija.

37 Naposljetku, taj sud navodi da iz članka 44. stavka 4. Zakona o KRS-u proizlazi da je, u slučaju poništenja dijela rezolucije KRS-a koji se odnosi na nepodnošenje prijedloga za imenovanje kandidata na mjesto suca Suda Najwyższego (Vrhovni sud), eventualno prihvaćanje prijave dotične osobe na takvo radno mjesto moguće samo ako je na dan tog poništenja još uvijek u tijeku postupak pred KRS-om, u nedostatku čega takvo prihvaćanje prijave vrijedi samo u odnosu na mjesta sudaca tog suda koja će biti upražnjena u budućnosti. Sve mogućnosti preispitivanja prijave na upražnjeno radno mjesto na koje se dotična osoba kandidirala i eventualne dodjele tog mjesta potonjoj nakon okončanja postupka o njezinu pravnom sredstvu bile bi tako u praksi isključene.

38 U tim okolnostima, sud koji je uputio zahtjev smatra da pravno sredstvo kojim tako raspolažu kandidati čije imenovanje na mjesto suca Suda Najwyższego (Vrhovni sud) KRS nije predložio uopće nije djelotvorno. Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, da bi takvo pravno sredstvo bilo djelotvorno, potrebno je, naime, kao prvo, da pravno sredstvo koje je podnio takav kandidat rezultira suspenzijom KRS-ove rezolucije, tako da ona ne može postati pravomoćna i biti podnesena predsjedniku Republike radi imenovanja predloženih kandidata dok o tom pravnom sredstvu ne odluči Naczelny Sąd Administracyjny (Visoki upravni sud). Kao drugo, ako to pravno sredstvo bude prihvaćeno, KRS bi trebao biti prisiljen preispitati tužiteljevu prijavu radi eventualne dodjele predmetnog radnog mjesta.

- 39 S obzirom na prethodno navedeno, sud koji je uputio zahtjev dvoji o sukladnosti nacionalnih pravila navedenih u točkama 35. do 37. ove presude s pravom Unije. On u tom pogledu smatra da iz sudske prakse Suda proizlazi da države članice, na temelju načela lojalne suradnje, koje je predviđeno člankom 4. stavkom 3. UEU-a, imaju obvezu osigurati primjenu i poštovanje prava Unije te, na tom temelju, kao što to predviđa članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a, osigurati pravne lijekove dostatne da se pojedincima osigura poštovanje njihova prava na djelotvornu pravnu zaštitu u područjima obuhvaćenima pravom Unije. Takva zaštita predstavlja bitno obilježje vladavine prava iz članka 2. UEU-a te se mora zajamčiti uz poštovanje uvjeta koji proizlaze iz članka 47. Povelje i članka 9. stavka 1. Direktive 2000/78.
- 40 Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, svrhu članka 44. stavaka 1.b i 4. Zakona o KRS-u valja ocijeniti, kad je riječ o pravomoćnosti rezolucija KRS-a kojima se predlaže imenovanje na mjesto suca Sądu Najwyższego (Vrhovni sud), uzimajući u obzir i novi Zakon o Vrhovnom sudu, čiji su članci 37. i 111. snizili dobnu granicu za umirovljenje sudaca na Sądu Najwyższem (Vrhovni sud) na 65 godina, pri čemu mogućnost nastavka obavljanja navedene dužnosti nakon dosezanja te dobi podliježe odobrenju predsjednika Republike.
- 41 Osim toga, sud koji je uputio zahtjev ističe da su nacionalna pravila koja se primjenjuju na pravna sredstva protiv rezolucija KRS-a kojima se predlažu imenovanja na mjesta sudaca osim onih na Sądu Najwyższem (Vrhovni sud) ostala nepromijenjena i ne predviđaju ograničenja spomenuta u točkama 35. do 37. ove presude. Stoga kandidati za imenovanje na mjesto suca na tom sudu i kandidati za imenovanje na mjesto suca na nekom drugom sudu ostvaruju različit pristup sudskom nadzoru rezolucija KRS-a na temelju kojih to tijelo nije predložilo njihovo imenovanje. Ako ne bi bilo opravdano ciljem u općem interesu, takvim razlikovanjem moglo bi se povrijediti pravo na pristup javnoj službi pod jednakim uvjetima i pravo na pravni lijek kojim se ono nastoji zajamčiti, a ta su prava propisana člancima 45. i 60. Ustava.
- 42 Osim toga, tako provedeno razlikovanje bilo bi još manje opravdano zbog ključne uloge Sądu Najwyższego (Vrhovni sud), koji je obavezan izvršavati sudski nadzor nad svim nižim sudovima, tako da provođenje postupka odabira sudaca tog suda zahtijeva osobito stvaran i strog nadzor nadležnog suda.
- 43 U tom pogledu, tako zamijećena nedjelotvornost sudskog nadzora u pogledu postupka imenovanja na radna mjesta sudaca Sądu Najwyższego (Vrhovni sud) dodatno zabrinjava s obzirom na novi sastav KRS-a. Naime, kao što to proizlazi iz članka 9.a Zakona o KRS-u, petnaestero predstavnika sudske vlasti koji su članovi tog tijela više ne izabiru njihovi kolege, kao ranije, već to sada čini Donji dom Parlamenta, i to među kandidatima koje predlaže skupina sastavljena od najmanje dvije tisuće poljskih državljana ili dvadeset i pet sudaca, što može dovesti do toga da članovi KRS-a budu podvrgnuti političkim snagama zastupljenima u Donjem domu Parlamenta. Osim toga, što se tiče tako nedavno uspostavljenog sastava KRS-a te s obzirom na to da u tom pogledu uopće nema transparentnosti, postoje sumnje u to jesu li bile ispunjene gore navedene pretpostavke za podnošenje prijave na radno mjesto člana KRS-a.
- 44 Naposljetku, problematična je i okolnost da su, od petnaestero članova KRS-a koji predstavljaju sudsku vlast, njih četrnaestero predstavnici sudaca redovnih sudova, a jedan predstavnik sudaca upravnih sudova, tako da uopće nema predstavnika sudaca Sądu Najwyższego (Vrhovni sud), što je u suprotnosti s onim što predviđa članak 187. točka 2. Ustava. Isto vrijedi i za činjenicu da se među četrnaestero sudaca redovnih sudova nalaze predsjednici i potpredsjednici takvih sudova koje je izvršna vlast imenovala na mjesto osoba koje je ta vlast opozvala, što bi moglo značiti da je njezin utjecaj u KRS-u na taj način ojačao.

45 U tim je okolnostima Naczelny Sąd Administracyjny (Visoki upravni sud) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

- „1. Treba li članak 2. UEU-a, u vezi s člankom 4. stavkom 3. trećom rečenicom, članak 6. stavak 1., članak 19. stavak 1. UEU-a u vezi s člankom 47. [Povelje] i članak 9. stavak 1. Direktive 2000/78 [...] kao i članak 267. stavak 3. UFEU-a tumačiti na način da postoji povreda načela vladavine prava kao i prava na djelotvoran pravni lijek i djelotvornu sudsku zaštitu ako nacionalni zakonodavac u pojedinačnom postupku koji se odnosi na obnašanje sudačke dužnosti na sudu najvišeg stupnja u državi članici [Sąd Najwyższy (Vrhovni sud)], doduše, predviđa pravo na pravni lijek, ali odluka o zajedničkom ispitivanju i ocjeni svih kandidata za [Sąd Najwyższy (Vrhovni sud)] u postupku izbora koji prethodi prosljeđivanju prijedloga za imenovanje na sudačku dužnost na navedenom sudu postaje pravomoćna te proizvodi učinke ako je ne pobijaju svi sudionici postupka izbora, među kojima se nalazi i kandidat koji nije zainteresiran za pobijanje te odluke jer je prijedlog za imenovanje na sudačku dužnost koji se odnosi na njega prosljeđen, što za posljedicu ima
- da je pravni lijek izgubio svoju djelotvornost i ne postoji mogućnost stvarnog nadzora nadležnog suda provedbe prethodno opisanog postupka izbora,
 - da u situaciji u kojoj taj postupak obuhvaća i ona sudačka mjesta [na Sądu Najwyższym (Vrhovni sud)] na koja su dosad bili imenovani suci na koje se primijenila nova, niža dob za umirovljenje a da predmetni sudac nije mogao odlučiti želi li iskoristiti odredbu o nižoj dobi za umirovljenje, s obzirom na načelo nesmjernosti sudaca – ako se pretpostavi da se time ono povređuje – to nije bez utjecaja na opseg i ishod sudskog nadzora navedenog postupka izbora?
2. Treba li članak 2. UEU-a, u vezi s člankom 4. stavkom 3. trećom rečenicom, i članak 6. stavak 1. UEU-a, u vezi s člankom 15. stavkom 1., i članak 20., članak 21. stavak 1. i članak 52. stavak 1. Povelje te članak 2. stavak 1. i stavak 2. točku (a) i članak 3. stavak 1. točku (a) Direktive 2000/78 [...] kao i članak 267. stavak 3. UFEU-a tumačiti na način:
- da postoji povreda načela vladavine prava, načela jednakog postupanja i načela jednakog pristupa javnoj službi – obnašanju sudačke dužnosti na [Sądu Najwyższym (Vrhovni sud)] – ako je u pojedinačnom postupku koji se odnosi na obnašanje sudačke dužnosti na navedenom sudu, doduše, predviđeno pravo na podnošenje pravnog lijeka nadležnom sudu, ali se zbog odredbi o pravomoćnosti navedenih u prvom pitanju imenovanje na sudačku dužnost na [Sądu Najwyższym (Vrhovni sud)] koje se odnosi na upražnjeno sudačko mjesto može provesti bez provedbe nadzora nadležnog suda prethodno opisanog postupka izbora – ako se takav nadzor zatraži – i da ta nemogućnost nadzora povređuje pravo na djelotvoran pravni lijek i stoga također pravo na jednak pristup javnoj službi, što se protivi javnom interesu,
 - te da se povređuje načelo institucionalne ravnoteže ako je tijelo države članice koje bi se trebalo skrbiti o neovisnosti sudova i sudaca (Državno sudbeno vijeće), pred kojim se vodi postupak koji se odnosi na obnašanje sudačke dužnosti na [Sądu Najwyższym (Vrhovni sud)], sastavljeno tako da zastupnike sudske vlasti u tom tijelu bira zakonodavna vlast?”

Postupak pred Sudom i dopunski zahtjev za prethodnu odluku

Zahtjev za ubrzani postupak i prednost pri odlučivanju

- 46 Naczelny Sąd Administracyjny (Visoki upravni sud) u svojoj odluci kojom se upućuju prethodna pitanja zatražio je da se o ovom zahtjevu za prethodnu odluku odluči u ubrzanom postupku, na temelju članka 105. Poslovnika Suda. U prilog svojem zahtjevu taj je sud istaknuo da je takav postupak opravdan s obzirom na važnost i narav sporova u glavnom postupku i odluke koje treba donijeti u okviru tih postupaka.
- 47 Člankom 105. stavkom 1. Poslovnika predviđa se da, na zahtjev suda koji je uputio zahtjev za prethodnu odluku ili, iznimno, po službenoj dužnosti, predsjednik Suda može odlučiti, nakon što sasluša suca izvjestitelja i nezavisnog odvjetnika, da se o tom zahtjevu odluči u ubrzanom postupku kad priroda predmeta zahtijeva postupanje u kratkim rokovima.
- 48 U tom pogledu valja podsjetiti na to da je takav ubrzani postupak postupovni instrument koji treba odgovoriti na izvanrednu kriznu situaciju (rješenja predsjednika Suda od 20. prosinca 2017., M. A. i dr., C-661/17, neobjavljeno, EU:C:2017:1024, t. 17. i navedena sudska praksa i od 1. listopada 2018., Miasto Łowicz i Prokuratura Okręgowa w Płocku, C-558/18 i C-563/18, neobjavljeno, EU:C:2018:923, t. 18.).
- 49 Osim toga, iz sudske prakse Suda također proizlazi da se ubrzani postupak može ne primijeniti ako se osjetljivost i složenost pravnih problema nastalih u određenom predmetu teško može rješavati u takvom postupku, osobito ako nije primjereno skratiti pisani dio postupka pred Sudom (rješenje od 8. travnja 2020., Komisija/Poljska, C-791/19 R, EU:C:2020:277, t. 102. i navedena sudska praksa).
- 50 U ovom slučaju predsjednik Suda je 31. siječnja 2019. odlučio, nakon što je saslušao suca izvjestitelja i nezavisnog odvjetnika, da nije potrebno usvojiti zahtjev za ubrzani postupak jer odluka kojom se upućuju prethodna pitanja ne sadržava dovoljno elemenata za utvrđivanje izvanrednih okolnosti koje mogu opravdati odlučivanje o zahtjevu za prethodnu odluku u kratkim rokovima. Naime, iz navoda u odluci kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku proizlazi da se glavni postupci odnose na pravna sredstva koja su podnijeli kandidati za imenovanje na mjesto suca Sąda Najwyższego (Vrhovni sud) protiv rezolucija KRS-a na temelju kojih nisu predloženi za to imenovanje i da je, osim toga, sud koji je uputio zahtjev naložio suspenziju primjene tih odluka.
- 51 U tim okolnostima, na temelju informacija i objašnjenja suda koji je uputio zahtjev, koji se, kao što to proizlazi iz točke 46. ove presude, bez dodatnih pojašnjenja samo pozvao na važnost i narav glavnih postupaka, nije se pokazalo da je ovaj predmet, koji usto otvara pitanja koja su vrlo osjetljiva i složena, do te mjere hitan da to zahtijeva da se iznimno odstupi od redovnih postupovnih pravila primjenjivih u području zahtjeva za prethodnu odluku.
- 52 U odgovoru na zahtjev za dostavu dodatnih informacija koji mu je Sud uputio, sud koji je uputio zahtjev u dopisu od 14. veljače 2019. pojasnio je da, iako je naložena suspenzija primjene rezolucija o kojima je riječ u glavnim postupcima, predsjednik Republike ipak je 10. listopada 2018. na radna mjesta u Sądu Najwyższem (Vrhovni sud) imenovao osmero novih sudaca koje je KRS predložio u tim rezolucijama. Međutim, tih osmero novih sudaca ipak nije bilo i zaposleno u predmetnim sudskim vijećima Sąda Najwyższego (Vrhovni sud) jer su predsjednici tih vijeća, s obzirom na sumnje u zakonitost imenovanja dotičnih osoba i zbog pravne sigurnosti, suspendirali njihovo zapošljavanje do donošenja presuda suda koji je uputio zahtjev u glavnim postupcima.
- 53 S obzirom na ta pojašnjenja, predsjednik Suda 26. veljače 2019. dao je ovom predmetu prednost pri odlučivanju, u skladu s člankom 53. stavkom 3. Poslovnika.

Dopunski zahtjev za prethodnu odluku i ponovno otvaranje pisanog dijela postupka

- 54 Nakon zatvaranja pisanog dijela postupka, sud koji je uputio zahtjev donio je 26. lipnja 2019. odluku kojom je prekinuo postupak po zahtjevu za obustavu postupka o glavnim sporovima koji mu je podnio Prokurator Generalny (glavni državni odvjetnik, Poljska), a koji se temelji, s jedne strane, na presudi Trybunała Konstytucyjnego (Ustavni sud) od 25. ožujka 2019., navedenoj u točki 26. ove presude, i, s druge strane, na članku 3. Zakona od 26. travnja 2019., navedenom u točki 28. ove presude.
- 55 Što se tiče proglašenja neustavnosti članka 44. stavka 1.a Zakona o KRS-u, navedenog u presudi Trybunała Konstytucyjnego (Ustavni sud) od 25. ožujka 2019., sud koji je uputio zahtjev smatra, s jedne strane, da to proglašenje ima učinak samo *pro futuro* i da se njime ne može povrijediti pravo na pravni lijek koje su stranke ostvarivale, kao što je to slučaj u glavnim postupcima, prije navedenog proglašenja i u odnosu na činjenice koje su mu prethodile. S druge strane, iz te presude izričito proizlazi da Trybunał Konstytucyjny (Ustavni sud) ne dovodi u pitanje samu potrebu za postojanjem takvog pravnog sredstva, koja, naprotiv, proizlazi iz Ustava i njegove vlastite sudske prakse, nego isključivo određivanje suda nadležnog za odlučivanje o tom pravnom sredstvu. Iz navedene presude tako proizlazi da bi sud različit od suda koji je uputio zahtjev u tom slučaju morao barem ostati nadležan u ovom predmetu.
- 56 Sud koji je uputio zahtjev navodi da je nova poteškoća s kojom je sada suočen ustvari rezultat Zakona od 26. travnja 2019., koji je, s jedne strane, propisao obustavu postupka po samom zakonu u sporovima kao što su oni u glavnom postupku i, s druge strane, isključio svaku mogućnost budućeg podnošenja pravnih sredstava u pojedinačnim predmetima koji se odnose na imenovanje suca na Sądu Najwyższym (Vrhovni sud), umjesto da je njihovo ispitivanje povjerio drugom sudu.
- 57 Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, odredbama prava Unije na koje se odnose dva pitanja postavljena Sudu u njegovu prvotnu zahtjevu za prethodnu odluku i potreba koja proizlazi iz tih odredbi da se, s jedne strane, uz poštovanje vladavine prava, zajamči pravo na djelotvoran pravni lijek i, s druge strane, ne poništi učinak suradnje u prethodnom postupku koja je inicirana tim zahtjevom, mogu se protiviti takve nacionalne zakonske odredbe, čime bi se pogoršala neusklađenost navedenih nacionalnih odredbi s pravom Unije.
- 58 U tim je okolnostima Naczelny Sąd Administracyjny (Visoki upravni sud) svojom odlukom od 26. lipnja 2019. odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu dodatno prethodno pitanje (u daljnjem tekstu: treće pitanje), koje glasi kako slijedi:

„Trebali li članak 2. UEU-a, u vezi s člankom 4. stavkom 3. trećom rečenicom, članak 6. stavak 1. i članak 19. stavak 1. UEU-a, članak 47. [Povelje], članak 9. stavak 1. Direktive [...] 2000/78 kao i članak 267. stavak 3. UFEU-a tumačiti na način da postoji povreda načela vladavine prava i prava na pristup sudovima kao i prava na djelotvornu sudsku zaštitu ako nacionalni zakonodavac iz pravnog poretka ukloni relevantne odredbe koje se tiču nadležnosti [Nacelnog Sąda Administracyjnego (Visoki upravni sud)] i prava na podnošenje pravnog sredstva tom sudu protiv rezolucija [KRS-a] i još uvede rješenje prema kojemu se postupci u predmetima koji se tiču tih pravnih sredstava, koji su pokrenuti, ali nisu okončani do datuma uvođenja izmjena (odstupanja), moraju obustaviti po sili zakona, što za posljedicu ima:

- kršenje prava na pristup sudovima radi preispitivanja prethodno navedenih rezolucija [KRS-a] i provjere je li postupak izbora u okviru kojeg su donesene rezolucije ispravno proveden, i
- ako je nacionalni sud prvotno nadležan za te predmete Sudu uputio zahtjeve za prethodnu odluku nakon uspješnog pokretanja postupka preispitivanja rezolucija [KRS-a], povredu prava na pristup sudovima također u onoj mjeri u kojoj se u pojedinačnom predmetu koji je u tijeku pred sudom

koji je (prvotno) bio nadležan za odlučivanje o njemu time tom sudu uskraćuje mogućnost da uspješno pokrene postupak podnošenja zahtjeva za prethodnu odluku pred Sudom i njegovo pravo da pričeka odluku Suda, čime se dovodi u pitanje načelo lojalne suradnje?”

- 59 Zainteresirane stranke obaviještene su o tom dopunskom zahtjevu za prethodnu odluku te je ponovno otvoren pisani dio postupka kako bi im se omogućilo da iznesu svoja očitovanja o trećem pitanju.

Zahtjevi za ponovno otvaranje usmenog dijela postupka

- 60 Nakon obavijesti upućene sudu koji je uputio zahtjev i zainteresiranim strankama o datumu objave ove presude, glavni državni odvjetnik i poljska vlada zatražili su, aktima podnesenima tajništvu Suda 4. i 15. veljače 2021., ponovno otvaranje usmenog dijela postupka.
- 61 U prilog svojem zahtjevu glavni državni odvjetnik u bitnome navodi da se ne slaže s određenim tvrdnjama koje se odnose na potrebu sudskog nadzora postupaka imenovanja sudaca sadržanima u mišljenju nezavisnog odvjetnika jer te tvrdnje smatra diskutabilnima, nepreciznima i kontradiktornima te nadalje navodi da se temelje na razmatranjima o kojima se među zainteresiranim strankama nije u dovoljnoj mjeri raspravljalo. Glavni državni odvjetnik smatra da se analiza sadržana u tom mišljenju, osim toga, razlikuje od one predstavljene u mišljenju nezavisnog odvjetnika G. Hogana u predmetu Republika (C-896/19, EU:C:2020:1055). Naposljetku, nezavisni odvjetnik spomenuo je presudu Europskog suda za ljudska prava od 1. prosinca 2020., Guðmundur Andri Ástráðsson protiv Islanda (CE:ECHR:2020:1201JUD002637418). Međutim, u odnosu na tu presudu radi se o novoj činjenici o kojoj se među zainteresiranim strankama nije moglo raspravljati.
- 62 Poljska vlada u svojem zahtjevu također ističe da se ne slaže s mišljenjem nezavisnog odvjetnika jer je u njemu prisutno preširoko tumačenje članka 19. stavka 1. drugog podstavka UFEU-a, koje se, osim toga, razlikuje od tumačenja u mišljenju nezavisnog odvjetnika G. Hogana u predmetu Republika (C-896/19, EU:C:2020:1055) i rješenju potpredsjednika Suda od 10. rujna 2020., Vijeće/Sharpston (C-424/20 P(R), neobjavljeno, EU:C:2020:705). Ponovno otvaranje usmenog dijela postupka zainteresiranim strankama omogućilo bi i da se izjasne o eventualnim učincima presude Europskog suda za ljudska prava od 1. prosinca 2020., Guðmundur Andri Ástráðsson protiv Islanda (CE:ECHR:2020:1201JUD002637418).
- 63 U tom pogledu, s jedne strane, valja podsjetiti na to da Statut Suda Europske unije i Poslovnik ne predviđaju mogućnost da zainteresirane osobe iz članka 23. tog Statuta podnesu očitovanja na mišljenje nezavisnog odvjetnika (presuda od 6. ožujka 2018., Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, t. 26. i navedena sudska praksa).
- 64 S druge strane, na temelju članka 252. drugog stavka UFEU-a, dužnost je nezavisnog odvjetnika, djelujući posve nepristrano i neovisno, javno iznositi obrazložena mišljenja u predmetima u kojima se u skladu sa Statutom Suda Europske unije zahtijeva njegovo sudjelovanje. Sud nije vezan ni mišljenjem nezavisnog odvjetnika ni obrazloženjem na kojem se ono temelji. Stoga neslaganje jedne od stranaka s mišljenjem nezavisnog odvjetnika, bez obzira na pitanja koja je ondje razmatrao, ne može samo za sebe biti opravdan razlog za ponovno otvaranje usmenog dijela postupka (presuda od 6. ožujka 2018., Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, t. 27. i navedena sudska praksa).
- 65 Međutim, Sud može u svakom trenutku, nakon što sasluša nezavisnog odvjetnika, odrediti ponovno otvaranje usmenog dijela postupka, u skladu s člankom 83. svojeg Poslovnika, osobito ako smatra da stvar nije dovoljno razjašnjena ili ako stranka iznese, po zatvaranju tog dijela postupka, novu činjenicu koja je takve prirode da ima odlučujući utjecaj na odluku Suda, ili pak ako je u predmetu potrebno odlučiti na temelju argumenta o kojem se nije raspravljalo među zainteresiranim osobama.

- 66 U predmetnom slučaju Sud ipak smatra, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da po završetku pisanog dijela postupka i rasprave koja se pred njima održala raspolaže svim elementima potrebnima za donošenje odluke. On nadalje navodi da u ovom predmetu nije potrebno odlučiti na temelju argumenta o kojem se nije raspravljalo među zainteresiranim osobama. Naposljetku, Sud utvrđuje da u zahtjevima za ponovno otvaranje usmenog dijela postupka nije navedena nikakva nova činjenica koja može utjecati na odluku Suda u navedenom predmetu. U tim okolnostima, nije potrebno odrediti ponovno otvaranje usmenog dijela postupka.

O prethodnim pitanjima

Nadležnost Suda

- 67 Prema mišljenju glavnog državnog odvjetnika, problematika pravnih sredstava u području postupaka imenovanja sudaca ulazi u isključivu nadležnost država članica, koja nije obuhvaćena područjem primjene prava Unije. Stoga to područje nije u nadležnosti Suda.
- 68 S tim u vezi valja podsjetiti, s jedne strane, na to da, iako je ustrojstvo pravosuđa u državama članicama u njihovoj nadležnosti, one su ipak prilikom izvršavanja te nadležnosti obvezne poštovati obveze koje za njih proizlaze iz prava Unije (presude od 24. lipnja 2019., Komisija/Poljska (Neovisnost Vrhovnog suda), C-619/18, EU:C:2019:531, t. 52. i navedena sudska praksa te od 26. ožujka 2020., Miasto Łowicz i Prokurator Generalny, C-558/18 i C-563/18 EU:C:2020:234, t. 36. i navedena sudska praksa). To može biti slučaj osobito kad je riječ o nacionalnim pravilima koja se odnose na materijalne pretpostavke i postupovna pravila za donošenje odluka o imenovanju sudaca i, ovisno o slučaju, o pravilima koja se odnose na sudski nadzor primjenjiv u okviru takvih postupaka imenovanja (vidjeti u tom smislu presudu od 19. studenoga 2019., A. K. i dr. (Neovisnost disciplinskog vijeća Vrhovnog suda), C-585/18, C-624/18 i C-625/18; u daljnjem tekstu: presuda A. K. i dr., EU:C:2019:982, t. 134. do 139. i t. 145.).
- 69 S druge strane, prigovori koje je tako iznio glavni državni odvjetnik u biti se odnose na sam doseg odredbi prava Unije iz točke 1. ove presude i, prema tome, na tumačenje tih odredbi. Takvo tumačenje očito ulazi u nadležnost Suda na temelju članka 267. UFEU-a (vidjeti analogijom presudu A. K. i dr., t. 74.).
- 70 Iz prethodno navedenog proizlazi da je Sud nadležan odlučivati o ovim zahtjevima za prethodnu odluku.

Treće pitanje

- 71 Svojim trećim pitanjem, koje treba ispitati na prvom mjestu, sud koji je uputio zahtjev u biti pita trebaju li se, s jedne strane, odredbe članka 2., članka 4. stavka 3. trećeg podstavka i članka 19. stavka 1. drugog podstavka UFEU-a, članka 47. Povelje i članka 9. stavka 1. Direktive 2000/78 te, s druge strane, članka 267. UFEU-a tumačiti na način da im se protive izmjene nacionalnog pravnog poretka koje, kao prvo, lišavaju nacionalni sud njegove nadležnosti za odlučivanje u prvom i zadnjem stupnju o pravnim sredstvima koja su podnijeli kandidati za suce na sudu kao što je Sąd Najwyższy (Vrhovni sud) protiv odluka tijela kao što je KRS o tome da predsjedniku Republike radi imenovanja na ta radna mjesta ne predloži njihovu, već prijavu drugih kandidata, zatim, kao drugo, nalažu obustavu postupka po samom zakonu o takvim pravnim sredstvima dok je odlučivanje o njima još uvijek u tijeku, isključujući tako mogućnost da ih se nastavi ispitivati ili da se mogu ponovno podnijeti, i koje, kao treće, time takvom nacionalnom sudu uskraćuju mogućnost dobivanja odgovora na prethodna pitanja koja je uputio Sudu. Ako je to slučaj, sud koji je uputio zahtjev želi znati treba li načelo

nadređenosti prava Unije tumačiti na način da mu nalaže da te izmjene izuzme iz primjene i da, posljedično, nastavi s izvršavanjem ranije nadležnosti za odlučivanje o sporovima koji su pred njim bili pokrenuti prije nego što je došlo do navedenih izmjena.

Dopuštenost trećeg pitanja

- 72 Kao prvo, glavni državni odvjetnik i poljska vlada tvrde da je treće pitanje nedopušteno jer odgovor na njega nije „potreban za donošenje presude”, u smislu članka 267. UFEU-a, zbog prestanka postojanja glavnih postupaka u kojima bi sud koji je uputio zahtjev trebao donijeti takvu presudu.
- 73 Naime, članak 44. stavak 1.a Zakona o KRS-u, na kojem je dosad počivala nadležnost za odlučivanje u glavnim postupcima suda koji je uputio zahtjev za prethodnu odluku, konačno je stavljen izvan snage s učinkom *erga omnes* presudom Trybunała Konstytucyjnego (Ustavni sud) od 25. ožujka 2019., u kojoj je pojašnjeno da slijedom toga treba obustaviti postupke pokrenute na temelju te odredbe. Nadalje, člankom 3. Zakona od 26. travnja 2019. zatim je propisano okončanje tih postupaka po samom zakonu. Osim toga, svaki nastavak ispitivanja takvih pravnih sredstava pred drugim sudom ili njihovo ponovno podnošenje također je isključeno na temelju članka 44. stavka 1. Zakona o KRS-u, kako je izmijenjen Zakonom od 26. travnja 2019.
- 74 U tom pogledu valja, s jedne strane, podsjetiti, osobito kada je riječ o pravilu koje je tako sadržano u članku 3. Zakona od 26. travnja 2019., na to da je Sud u pogledu sličnih nacionalnih odredbi već presudio da one načelno i kada ne postoji odluka suda koji se obratio Sudu, a kojom se nalaže okončanje spora u glavnom postupku ili njegova obustava, ne mogu navesti Sud na zaključak da o prethodnim pitanjima koja su mu upućena više ne treba odlučiti (presuda A. K. i dr., t. 102.).
- 75 Osim toga, iz sudske prakse Suda proizlazi da on odlučuje o zahtjevu za prethodnu odluku koji je podnesen na temelju članka 267. UFEU-a sve dok sud koji je uputio zahtjev taj zahtjev ne povuče (vidjeti u tom smislu presudu od 9. ožujka 1978., Simmenthal, 106/77, EU:C:1978:49, t. 10.).
- 76 S druge strane, valja istaknuti da svojim trećim pitanjem sud koji je uputio zahtjev, koji je, osim toga, odlučio prekinuti postupak povodom zahtjeva za obustavu postupka u glavnim sporovima, konkretno želi znati jesu li normativne izmjene koje proizlaze iz Zakona od 26. travnja 2019. u skladu s pravom Unije i, pod pretpostavkom da to nije slučaj, omogućuje li mu potonje pravo da zanemari te izmjene i, posljedično, odbije taj zahtjev za obustavu postupka i nastavi s odlučivanjem u tim sporovima.
- 77 Iz prethodno navedenog proizlazi da je odgovor na treće pitanje potreban kako bi se sudu koji je uputio zahtjev omogućilo da na temelju zaključaka koji proizlaze iz tog odgovora donese odluke o kojima će ovisiti ishod glavnih postupaka, tako da prigovore koje su iznijeli glavni državni odvjetnik i poljska vlada treba odbaciti.
- 78 Kao drugo, poljska vlada ističe da je treće pitanje nedopušteno jer nenadležnost Unije u području postupaka imenovanja sudaca u državama članicama sprečava da se pravo Unije tumači tako da ih obvezuje da kandidatima za mjesto suca dodijele pravo na pravni lijek protiv odluke da ih se ne imenuje, pri čemu postojanje takvog prava na pravni lijek ne utječe, osim toga, na neovisnost sudaca koji su doista imenovani po završetku predmetnog postupka imenovanja. Presuda poput one koja je u ovom slučaju zatražena od Suda imala bi normativni, a ne interpretativni učinak, jer bi se sudu koji je uputio zahtjev omogućilo da u glavnim postupcima odluči unatoč nepostojanju zakonskih odredbi opće primjene kojima mu se dodjeljuje nadležnost u tom području. Takva bi posljedica bila protivna članku 4. stavku 2. UEU-a, kojim se zahtijeva da Unija poštuje nacionalni identitet država članica koji je svojstven njihovim ustavnim strukturama, te bi se ugrozila neovisnost Trybunała Konstytucyjnego (Ustavni sud), koji je proglasio neustavnom odredbu na kojoj se temeljila nadležnost suda koji je uputio zahtjev.

- 79 U tom pogledu, s jedne strane, već je u točki 68. ove presude navedeno da su prilikom izvršavanja svoje nadležnosti, osobito one koja se odnosi na donošenje nacionalnih pravila kojima se uređuje postupak imenovanja sudaca, države članice dužne poštovati obveze koje za njih proizlaze iz prava Unije.
- 80 S druge strane, valja utvrditi da se argumenti koje je istaknula poljska vlada u biti odnose na doseg i, prema tome, tumačenje odredbi prava Unije na koje se odnosi treće pitanje, kao i na učinke koji mogu proizaći iz tih odredbi, osobito s obzirom na nadređenost tog prava. Takvi argumenti, koji se odnose na meritum postavljenog pitanja, ne mogu sami po sebi dovesti do njegove nedopuštenosti.
- 81 Osim toga, presuda kojom Sud potvrđuje da na temelju prava Unije postoji obveza suda koji je uputio zahtjev da izuzme iz primjene predmetna nacionalna pravila, nastavljajući izvršavati svoju raniju sudsku nadležnost, obvezujuća je za taj sud a da to pritom nacionalne odredbe, uključujući one ustavnog ranga, ne mogu spriječiti (vidjeti analogijom presudu A. K. i dr., t. 112.).
- 82 Kao treće, glavni državni odvjetnik smatra da, suprotno onomu što zahtijeva članak 94. Poslovnika, sud koji je uputio zahtjev nije naznačio veze za koje smatra da postoje između nacionalnih odredbi primjenjivih u glavnim postupcima i odredbi prava Unije čije tumačenje traži. Konkretno, taj sud ne ispituje treba li, ni kako, uvesti obvezu države članice da osigura sudski nadzor nad prijedlozima za imenovanje o kojima je riječ u glavnom postupku. Jedina mogućnost izuzimanja iz primjene članka 3. Zakona od 26. travnja 2019. bila bi u tom pogledu bespredmetna jer bi, čak i u tom slučaju, zbog presude Trybunała Konstytucyjnego (Ustavni sud) od 25. ožujka 2019. bila isključena svaka mogućnost da navedeni sud odluči o meritumu sporova koji se pred njim vode.
- 83 U tom pogledu valja, međutim, utvrditi, podsjećajući pritom na ono što je već istaknuto u točki 81. ove presude, da iz elemenata navedenih u njezinim točkama 26. do 28. i 54. do 57. proizlazi da dopunski zahtjev za prethodnu odluku sadržava sve potrebne elemente, osobito one koji se odnose na presudu Trybunała Konstytucyjnego (Ustavni sud) od 25. ožujka 2019., kako bi se Sudu omogućilo da odluči o trećem pitanju.
- 84 S obzirom na sve prethodno navedeno, treće je pitanje dopušteno.

Meritum

– Direktiva 2000/78 i članak 47. Povelje

- 85 Najprije valja istaknuti da se, kao što su to istaknuli KRS, glavni državni odvjetnik, poljska vlada i Europska komisija, Direktiva 2000/78, a osobito njezin članak 9. stavak 1., ne primjenjuje na glavne postupke.
- 86 Naime, kao što to proizlazi iz članka 1. i članka 2. stavka 1. navedene direktive, ona se odnosi samo na diskriminaciju u vezi sa zapošljavanjem i obavljanjem zanimanja na temelju vjere ili uvjerenja, invaliditeta, dobi ili spolnog opredjeljenja. Međutim, iz navoda u odluci kojom se upućuje prethodno pitanje ne proizlazi da se glavni postupci odnose na različito postupanje koje se temelji na jednom od tih razloga. U tom pogledu, jedina razlika u postupanju koja se može odnositi na tužitelje u glavnom postupku, a koju navodi sud koji je uputio zahtjev, odnosi se na okolnost da se pravila primjenjiva u području pravnih sredstava protiv rezolucija KRS-a kojima se predsjedniku Republike predlaže kandidat za imenovanje na sudačku dužnost razlikuju ovisno o tome odnose li se te rezolucije na imenovanje suca Sąda Najwyższego (Vrhovni sud) ili suca nekog drugog suda.
- 87 Nadalje, kad je riječ o članku 47. Povelje, valja podsjetiti na to da se tom odredbom, koja potvrđuje načelo djelotvorne sudske zaštite, priznaje svakoj osobi čija su prava i slobode zajamčeni pravom Unije povrijeđeni pravo na djelotvoran pravni lijek pred sudom (vidjeti u tom smislu presudu od 29. srpnja 2019., Torubarov, C-556/17, EU:C:2019:626, t. 55. i navedenu sudsku praksu).

- 88 Priznanje tog prava u određenom slučaju stoga pretpostavlja, kao što to proizlazi iz članka 47. prvog stavka Povelje, da se osoba koja se na njega poziva koristi pravima ili slobodama zajamčenima pravom Unije (presuda od 6. listopada 2020., Luksemburška Država (Pravo na pravni lijek protiv zahtjeva za informacije u području oporezivanja), C-245/19 i C-246/19, EU:C:2020:795, t. 55.).
- 89 Međutim, iz informacija sadržanih u odluci kojom se upućuje prethodno pitanje ne proizlazi da je predmet glavnih postupaka priznavanje prava koje tužitelji u glavnom postupku imaju na temelju odredbe prava Unije. Konkretno, kao što je to navedeno u točkama 85. i 86. ove presude, odredbe Direktive 2000/78 nisu primjenjive na glavne postupke, tako da se na temelju tih odredbi ni ne može opravdati primjenjivost Povelje, osobito njezina članka 47., u kontekstu tih sporova.

– Članak 267. UFEU-a i članak 4. stavak 3. UEU-a

- 90 Kad je riječ o članku 267. UFEU-a, valja podsjetiti na to da je temelj tako zamišljenog pravosudnog sustava uspostavljenog Ugovorima postupak povodom zahtjeva za prethodnu odluku, predviđen tom odredbom, koji uspostavljanjem dijaloga između sudova, odnosno između Suda i sudova država članica, ima za cilj osigurati jedinstveno tumačenje prava Unije, omogućujući tako osiguranje njegove usklađenosti, njegova punog učinka i njegove autonomije kao i u konačnici posebne naravi prava uspostavljenog Ugovorima (mišljenje 2/13 od 18. prosinca 2014., EU:C:2014:2454, t. 176. i navedena sudska praksa kao i presuda od 24. listopada 2018., XC i dr., C-234/17, EU:C:2018:853, t. 41.).
- 91 U skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda, članak 267. UFEU-a u tom pogledu daje nacionalnim sudovima najširu mogućnost obraćanja Sudu ako smatraju da predmet koji je pred njima u tijeku postavlja pitanja koja zahtijevaju tumačenje ili ocjenu valjanosti odredbi prava Unije nužnih za rješavanje podnesenog im spora (presude od 5. listopada 2010., Elchinov, C-173/09, EU:C:2010:581, t. 26. i od 24. listopada 2018., XC i dr., C-234/17, EU:C:2018:853, t. 42. i navedena sudska praksa).
- 92 Nadalje, kad je riječ o sudu poput suda koji je uputio zahtjev, protiv čijih odluka prema nacionalnom pravu nema pravnog lijeka u smislu članka 267. trećeg stavka UFEU-a, ta se mogućnost čak pretvara u obvezu za sudove, uz primjenu iznimki koje su priznate u sudskoj praksi Suda, da upute Sudu zahtjev za prethodnu odluku (vidjeti u tom smislu presudu od 5. travnja 2016., PFE, C-689/13, EU:C:2016:199, t. 32. i navedenu sudsku praksu kao i presudu A. K. i dr., t. 103.).
- 93 Kao što to proizlazi iz ustaljene sudske prakse, pravilo nacionalnog prava ne može spriječiti nacionalni sud da se koristi navedenom mogućnošću ili postupi u skladu s navedenom obvezom jer su ta mogućnost i ta obveza, naime, svojstvene sustavu suradnje između nacionalnih sudova i Suda, utvrđenom u članku 267. UFEU-a, kao i funkcijama suda nadležnog za primjenu prava Unije koje su tom odredbom dodijeljene nacionalnim sudovima (vidjeti u tom smislu presudu A. K. i dr., t. 103. i navedenu sudsku praksu). Isto tako, kako bi se osigurala učinkovitost tih mogućnosti i obveze, nacionalni sud mora moći ostati pri prethodnom pitanju nakon njegova podnošenja (vidjeti u tom smislu presudu od 26. ožujka 2020., Miasto Łowicz i Prokurator Generalny, C-558/18 i C-563/18, EU:C:2020:234, t. 58.).
- 94 Osim toga, nacionalno pravilo koje, među ostalim, može imati za posljedicu to da se nacionalni sudac radije suzdrži od postavljanja prethodnih pitanja Sudu kako bi izbjegao svoje izuzeće, negativno utječe na ovlasti koje su nacionalnim sudovima tako priznate člankom 267. UFEU-a i, slijedom toga, na učinkovitost suradnje između Suda i nacionalnih sudova uspostavljene mehanizmom prethodnog postupka (vidjeti u tom smislu presudu od 5. srpnja 2016., Ognyanov, C-614/14, EU:C:2016:514, t. 25.).
- 95 Slijedom toga, iako je državi članici načelno dopušteno, primjerice, izmijeniti svoja interna pravila o podjeli sudskih nadležnosti, što može dovesti do nestanka normativne osnove na kojoj počiva nadležnost nacionalnog suda koji je uputio zahtjev za prethodnu odluku Sudu, ili donijeti materijalna

pravila koja neizravno dovode do toga da se spor u kojem je podnesen takav zahtjev za prethodnu odluku liši predmeta, država članica ne može, s druge strane, a da pritom ne povrijedi članak 267. UFEU-a, u vezi s člankom 4. stavkom 3. trećim podstavkom UEU-a, provesti izmjene nacionalnog zakonodavstva čiji bi konkretni učinci bili sprečavanje ostanka pri zahtjevu za prethodnu odluku nakon njihova upućivanja Sudu, i svojevrсно sprečavanje Suda da odluči o takvim zahtjevima kao i potpuno isključenje mogućnosti ponovnog podnošenja sličnih zahtjeva nacionalnog suda u budućnosti.

- 96 Na sudu koji je uputio zahtjev je da u konačnici odluči o pitanju je li to u ovom slučaju tako. Valja, naime, podsjetiti na to da članak 267. UFEU-a ne ovlašćuje Sud da primijeni pravila prava Unije u određenom predmetu, nego samo da odluči o tumačenju Ugovorâ i akata koje su donijele institucije Unije. Međutim, u skladu s ustaljenom sudskom praksom, Sud može u okviru pravosudne suradnje uvedene tim člankom na temelju elemenata u spisu pružiti nacionalnom sudu elemente tumačenja prava Unije koji mu mogu biti korisni u ocjeni učinaka pojedine odredbe tog prava (presuda od 16. srpnja 2015., CHEZ Razpredelenie Bulgaria, C-83/14, EU:C:2015:480, t. 71. i navedena sudska praksa i presuda A. K. i dr., t. 132.).
- 97 U tom pogledu, kao prvo, iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da su članak 3. Zakona od 26. travnja 2019., kojim se propisuje obustava postupka povodom pravnih sredstava kao što su ona u glavnom postupku, i članak 44. stavak 1. Zakona o KRS-u, u verziji koja proizlazi iz Zakona od 26. travnja 2019., kojim se isključuje i mogućnost podnošenja takvih pravnih sredstava u budućnosti, takve naravi da sprečavaju da sud koji je uputio zahtjev Sudu ostane pri takvom zahtjevu nakon što ga je podnio, sprečavaju Sud da odluči o tom zahtjevu te isključuju svako buduće ponovno upućivanje nacionalnog suda pitanja sličnih onima iz navedenog zahtjeva.
- 98 Kao drugo, i kada je riječ o kontekstu u kojem su navedene odredbe donesene, mogu se istaknuti različiti elementi koji proizlaze iz spisa kojim Sud raspolaže.
- 99 Kao prvo, valja podsjetiti na to da je poljski zakonodavac nedavno već donio normativnu mjeru kojom se propisuje obustava postupka u drugim sporovima koji su se vodili pred nacionalnim sudom i koji su se također odnosili na usklađenost s odredbama prava Unije o neovisnosti sudova od zakonodavnih reformi u poljskom pravosudnom sustavu, iako su u okviru tih sporova Sudu također upućena prethodna pitanja koja se odnose na takvu usklađenost (vidjeti u tom pogledu presudu A. K. i dr., t. 90. i 102. do 104.).
- 100 Kao drugo, iz navoda kojima Sud raspolaže proizlazi da su poljska tijela nedavno pojačala inicijative kako bi zaustavila zahtjeve za prethodnu odluku upućene Sudu, a koji se odnose na pitanje neovisnosti sudova u Poljskoj, ili dovela u pitanje odluke poljskih sudova koji su podnijeli takve zahtjeve.
- 101 S tim u vezi, važno je podsjetiti na to da su poljski sudovi koji su uputili Sudu zahtjeve za prethodnu odluku u predmetima u kojima je donesena presuda od 26. ožujka 2020., Miasto Łowicz i Prokurator Generalny (C-558/18 i C-563/18, EU:C:2020:234) pred njim naveli da su dva suca koja su uputila te zahtjeve bila predmet istrage prije nego što je pokrenut stegovni postupak o mogućem prekoračenju sudskih ovlasti zbog upućivanja navedenih prethodnih pitanja (presuda od 26. ožujka 2020., Miasto Łowicz i Prokurator Generalny, C-558/18 i C-563/18, EU:C:2020:234, t. 20. i 21.).
- 102 Osim toga, Rzecznik Praw Obywatelskich (pučki pravobranitelj, Poljska) u okviru ovog predmeta pozvao se na činjenicu da je glavni državni odvjetnik, koji također obavlja dužnost ministra pravosuđa, 5. listopada 2018. pokrenuo postupak pred Trybunałom Konstytucyjnim (Ustavni sud) radi utvrđenja neusklađenosti članka 267. UFEU-a s Ustavom, s obzirom na to da se tom odredbom poljskim sudovima omogućuje da Sudu upute prethodna pitanja o strukturi i organizaciji sudske vlasti i odvijanju postupaka pred nacionalnim sudovima.

- 103 Kao treće, kad je riječ o argumentu poljske vlade prema kojem je donošenje Zakona od 26. travnja 2019. bilo samo posljedica presude Trybunała Konstytucyjnego (Ustavni sud) od 25. ožujka 2019. kojom je potonji proglasio neustavnim članak 44. stavak 1.a Zakona o KRS-u na kojem se temelji nadležnost suda koji je uputio zahtjev za odlučivanje o pravnim sredstvima poput onih u glavnom postupku, iz navoda tog suda, na kojem je da protumači nacionalno pravo u okviru prethodnog postupka, proizlazi da je Trybunał Konstytucyjny (Ustavni sud) u navedenoj presudi naveo da i dalje u potpunosti postoji potreba koja se temelji na člancima 45. i 60. Ustava i njegovoj sudskoj praksi u tom području da se, kad je riječ o postupcima imenovanja sudaca Sądu Najwyższego (Vrhovni sud), osigura sudski nadzor.
- 104 Iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje isto tako proizlazi da je poljski zakonodavac, time što je, suprotno zaključcima koji proizlaze iz presude Trybunała Konstytucyjnego (Ustavni sud) od 25. ožujka 2019., isključio mogućnost da o pravnim sredstvima koja podnose pojedinci te poput onih o kojima se odlučuje u glavnim postupcima može odlučivati sud kojem su ta pravna sredstva mogla biti prenesena ili kojem su ih zainteresirane osobe mogle ponovno podnijeti, konačno odbacio svaku trenutnu ili buduću mogućnost da Sud ispita pitanja poput onih koja su mu upućena u ovom predmetu.
- 105 Kao četvrto, i kao što to još jednom naglašava sud koji je uputio zahtjev, ukidanje svake mogućnosti za podnošenje pravnog sredstva protiv rezolucija KRS-a kojima se predsjedniku Republike predlažu kandidati za imenovanje na sudačka radna mjesta, koje je izvršeno Zakonom od 26. travnja 2019., odnosi se samo na rezolucije tog tijela o radnim mjestima suca na Sądu Najwyższym (Vrhovni sud), odnosno upravo na rezolucije poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku i koje su navele Naczelny Sąd Administracyjny (Visoki upravni sud) da uputi Sudu ovaj zahtjev za prethodnu odluku. Naime, KRS-ove rezolucije kojima se predlažu imenovanja na sva druga mjesta sudaca u Poljskoj i dalje kao takve podliježu sudskom nadzoru.
- 106 Elementi i razmatranja koji su tako navedeni u točkama 99. do 105. ove presude mogu se pokazati indicijama koje zbog svoje podudarnosti i, prema tome, sustavnosti, mogu pojasniti kontekst u kojem je poljski zakonodavac donio Zakon od 26. travnja 2019. Kao što je to navedeno u točki 96. ove presude, budući da je konačna ocjena činjenica, u kontekstu dijaloga u prethodnom postupku, isključivo na sudu koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da konačno ocijeni je li na temelju tih elemenata, kao i svih drugih relevantnih elemenata za koje bi, ovisno o slučaju, saznao u tom pogledu, moguće zaključiti da je donošenje tog zakona imalo za konkretne učinke sprečavanje suda koji je uputio zahtjev da ostane pri zahtjevima za prethodnu odluku, nakon njihova upućivanja, poput onog koji je prvotno bio upućen Sudu u ovom predmetu, kao i svojevrsno sprečavanje Suda da odluči o tim zahtjevima te isključenje svake mogućnosti da nacionalni sud u budućnosti ponovno uputi prethodna pitanja slična onima sadržanima u prvotnom zahtjevu za prethodnu odluku u ovom predmetu.
- 107 Kad bi navedeni sud došao do takvog zaključka, valjalo bi utvrditi da takav propis ne utječe negativno samo na ovlasti koje su nacionalnim sudovima priznate člankom 267. UFEU-a i na učinkovitost suradnje između Suda i nacionalnih sudova uspostavljene mehanizmom zahtjeva za prethodnu odluku (vidjeti u tom smislu presudu od 5. srpnja 2016., Ognyanov, C-614/14, EU:C:2016:514, t. 25.), već i, općenitije, na zadaću povjerenu Sudu na temelju članka 19. stavka 1. prvog podstavka UEU-a, a koja se sastoji od osiguranja poštovanja prava prilikom tumačenja i primjene Ugovorâ, kao i članka 4. stavka 3. trećeg podstavka UEU-a.

– Članak 2. i članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a

- 108 U skladu s člankom 19. UEU-a, kojim se konkretizira vrijednost vladavine prava navedena u članku 2. UEU-a, na nacionalnim sudovima i na Sudu jest da zajamče punu primjenu prava Unije u svim državama članicama kao i sudsku zaštitu prava koju osobe ostvaruju na temelju tog prava (presuda od 5. studenoga 2019., Komisija/Poljska (Neovisnost redovnih sudova, C-192/18, EU:C:2019:924, t. 98. i navedena sudska praksa).

- 109 S tim u vezi i kako je to predviđeno člankom 19. stavkom 1. drugim podstavkom UEU-a, države članice osiguravaju sustav pravnih lijekova i postupaka dostatan da bi se osobama osiguralo da će se poštovati njihovo pravo na djelotvornu sudsku zaštitu u područjima obuhvaćenima pravom Unije (vidjeti u tom smislu presudu od 5. studenoga 2019., Komisija/Poljska (Neovisnost redovnih sudova), C-192/18, EU:C:2019:924, t. 99. i navedenu sudsku praksu).
- 110 Kao što to proizlazi iz ustaljene sudske prakse, načelo djelotvorne sudske zaštite prava koja osobe izvode iz prava Unije, na koje upućuje članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a, opće je načelo prava Unije koje proizlazi iz ustavnih tradicija zajedničkih državama članicama i zaštićeno je člancima 6. i 13. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, potpisane u Rimu 4. studenoga 1950., te je sada potvrđeno člankom 47. Povelje (presuda od 5. studenoga 2019., Komisija/Poljska (Neovisnost redovnih sudova), C-192/18, EU:C:2019:924, t. 100. i navedena sudska praksa).
- 111 Kad je riječ o materijalnom području primjene članka 19. stavka 1. drugog podstavka UEU-a, valja podsjetiti na to da se ta odredba odnosi na „područja obuhvaćena pravom Unije”, neovisno o situaciji u kojoj ga države članice provode, u smislu članka 51. stavka 1. Povelje (presuda od 5. studenoga 2019., Komisija/Poljska (Neovisnost redovnih sudova), C-192/18, EU:C:2019:924, t. 101. i navedena sudska praksa).
- 112 Na temelju članka 19. stavka 1. drugog podstavka UEU-a, svaka država članica mora osigurati da tijela koja su, u svojstvu „suda” u smislu prava Unije, dio njezina sustava pravnih lijekova u područjima obuhvaćenima pravom Unije te koja stoga kao takva mogu odlučivati o primjeni ili tumačenju prava Unije udovoljavaju zahtjevima djelotvorne sudske zaštite (presuda od 5. studenoga 2019., Komisija/Poljska (Neovisnost redovnih sudova), C-192/18, EU:C:2019:924, t. 103. i navedena sudska praksa).
- 113 Kad je riječ o glavnim postupcima, valja podsjetiti na to da sud koji je uputio zahtjev odlučuje o pravnim sredstvima kojima kandidati za sudačka mjesta u građanskim i kaznenim vijećima Sąd Najwyższy (Vrhovni sud) osporavaju rezolucije kojima je KRS odbio njihovu prijavu i predsjedniku Republike predložio druge kandidate za imenovanje na ta radna mjesta.
- 114 U tom je pogledu nesporno, kao prvo, da Sąd Najwyższy (Vrhovni sud) i, među ostalim, njegova građanska i kaznena vijeća mogu biti pozvani odlučivati o pitanjima koja se odnose na primjenu ili tumačenje prava Unije te da su oni – kao „sud” u smislu tog prava – dio poljskog sustava pravnih lijekova „u područjima obuhvaćenima pravom Unije”, u skladu s člankom 19. stavkom 1. drugim podstavkom UEU-a, tako da trebaju ispunjavati zahtjeve djelotvorne sudske zaštite (presuda od 24. lipnja 2019., Komisija/Poljska (Neovisnost Vrhovnog suda), C-619/18, EU:C:2019:531, t. 56. i navedena sudska praksa).
- 115 Kao drugo, valja podsjetiti na to da je, kako bi se jamčilo da takva tijela mogu osigurati djelotvornu sudsku zaštitu koja se tako zahtijeva na temelju članka 19. stavka 1. drugog podstavka UEU-a, ključno očuvanje njihove neovisnosti, kao što to potvrđuje članak 47. drugi stavak Povelje, koji među zahtjevima vezanima uz temeljno pravo na djelotvoran pravni lijek navodi pristup „neovisnom” sudu (presuda od 24. lipnja 2019., Komisija/Poljska (Neovisnost Vrhovnog suda), C-619/18 EU:C:2019:531, t. 57. i navedena sudska praksa).
- 116 Kako je to Sud više puta istaknuo, taj zahtjev neovisnosti sudova, koji je svojstven zadaći suđenja, proizlazi iz bitnog sadržaja prava na djelotvornu sudsku zaštitu i temeljnog prava na pošteno suđenje, koje je, pak, od ključne važnosti kao jamstvo zaštite svih prava koja osobe izvode iz prava Unije i očuvanja zajedničkih vrijednosti država članica navedenih u članku 2. UEU-a, osobito vrijednosti vladavine prava (presuda od 5. studenoga 2019., Komisija/Poljska (Neovisnost redovnih sudova), C-192/18, EU:C:2019:924, t. 106. i navedena sudska praksa).

- 117 Prema ustaljenoj sudskoj praksi, jamstva neovisnosti i nepristranosti koja se zahtijevaju na temelju prava Unije pretpostavljaju postojanje pravila, osobito u pogledu sastava tijela, imenovanja, trajanja dužnosti kao i razloga za nesudjelovanje u odlučivanju, izuzeće i opoziv njegovih članova, koja omogućuju da se kod pojedinaca otkloni svaka legitimna sumnja u pogledu otpornosti navedenog tijela na vanjske čimbenike i njegove neutralnosti u odnosu na suprotstavljene interese (presuda A. K., t. 123. kao i navedena sudska praksa).
- 118 U skladu s načelom diobe vlasti, koje karakterizira funkcioniranje vladavine prava, neovisnost sudova mora osobito biti zajamčena u odnosu na zakonodavnu i izvršnu vlast (presuda A. K. i dr., t. 124. i navedena sudska praksa).
- 119 S tim u vezi važno je da su suci zaštićeni od intervencija ili vanjskih pritisaka koji bi mogli ugroziti njihovu neovisnost. Pravila navedena u točki 117. ove presude moraju osobito omogućiti isključenje ne samo svakog izravnog utjecaja, u obliku uputa, nego i posrednijih oblika utjecaja koji mogu usmjeriti odluke dotičnih sudaca (presuda A. K. i dr., t. 125. i navedena sudska praksa).
- 120 Kao treće, valja podsjetiti na to da se pitanja postavljena u ovom predmetu u vezi s tumačenjem članka 19. stavka 1. drugog podstavka UEU-a u biti odnose na to može li ta odredba dovesti do potrebe da se, u posebnom kontekstu postupka imenovanja sudaca Sąda Najwyższego (Vrhovni sud), zadrži sudski nadzor nad rezolucijama KRS-a poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku, kao i nad uvjetima pod kojima bi se u tom slučaju takav nadzor trebao provoditi.
- 121 Međutim, kao što je to navedeno u točki 117. ove presude, jamstva neovisnosti i nepristranosti koja se zahtijevaju na temelju prava Unije pretpostavljaju, među ostalim, postojanje pravila koja uređuju imenovanje sudaca.
- 122 Što se tiče uvjeta u kojima su donesene odluke o imenovanju sudaca Sąda Najwyższego (Vrhovni sud), Sud je već imao priliku pojasniti da sama činjenica da predsjednik Republike imenuje dotične suce ne može stvoriti njihovu ovisnost u odnosu na njega niti izazvati sumnju u njihovu nepristranost ako te osobe, nakon svojeg imenovanja, nisu izložene nikakvom pritisku i ne primaju upute u okviru obavljanja svojih dužnosti (presuda A. K. i dr., t. 133. i navedena sudska praksa).
- 123 Sud je, međutim, također naveo da je i dalje nužno uvjeriti se da materijalne pretpostavke i postupovna pravila na temelju kojih su donesene navedene odluke o imenovanju budu takve da kod pojedinaca ne mogu izazvati legitimne sumnje u pogledu otpornosti dotičnih sudaca na vanjske čimbenike i njihove neutralnosti u odnosu na suprotstavljene interese, nakon imenovanja osoba o kojima je riječ, i da je u tu svrhu bitno da navedene pretpostavke i pravila budu osmišljeni na način da udovoljavaju zahtjevima iz točke 119. ove presude (presuda A. K. i dr., t. 134. i 135. kao i navedena sudska praksa).
- 124 Nakon što je istaknuo da na temelju članka 179. Ustava suce Sąda Najwyższego (Vrhovni sud) imenuje predsjednik Republike na prijedlog KRS-a, odnosno tijela kojem je člankom 186. Ustava povjerena zadaća čuvara neovisnosti sudova i sudaca, Sud je u točki 137. presude A. K. i dr. pojasnio da intervencija takvog tijela, u kontekstu postupka imenovanja sudaca, u načelu može doprinijeti objektivizaciji tog postupka, ograničavajući manevarski prostor kojim raspolaže predsjednik Republike u izvršavanju ovlasti koja mu je tako povjerena.
- 125 Međutim, u točki 138. navedene presude Sud je naveo da to vrijedi samo pod uvjetom, osobito, da je samo navedeno tijelo dovoljno neovisno o zakonodavnoj i izvršnoj vlasti i tijelu kojem mora podnijeti takav prijedlog za imenovanje.
- 126 U tom pogledu valja istaknuti da, kao što je to naglasio sud koji je uputio zahtjev, na temelju članka 179. Ustava, akt kojim KRS predlaže kandidata za imenovanje na mjesto suca Sąda Najwyższego (Vrhovni sud) jest *conditio sine qua non* kako bi predsjednik Republike mogao imenovati tog kandidata na takvo radno mjesto. Stoga je uloga KRS-a u tom postupku imenovanja odlučujuća.

- 127 U takvom kontekstu, stupanj neovisnosti koji KRS uživa u odnosu na poljsku zakonodavnu i izvršnu vlast prilikom izvršavanja tako mu povjerenih zadaća može biti relevantan kad je riječ o ocjeni hoće li suci koje on odabere moći ispuniti zahtjeve neovisnosti i nepristranosti koji proizlaze iz prava Unije (vidjeti u tom smislu presudu A. K. i dr., t. 139.).
- 128 Sud je isto tako u točki 145. presude A. K. i dr. naglasio da, u svrhu navedene ocjene i s obzirom na činjenicu da odluke predsjednika Republike o imenovanju sudaca Sąda Najwyższego (Vrhovni sud) ne mogu biti predmet sudskog nadzora, također može biti bitan način na koji je definiran doseg pravnog sredstva koje može biti usmjereno protiv rezolucije KRS-a koja sadržava njegove odluke u vezi s podnošenjem prijedloga za imenovanje na mjesta sudaca najvišeg suda kao i, osobito, pitanje omogućava li takvo pravno sredstvo djelotvornu sudsku zaštitu u odnosu na takve rezolucije, koja u najmanju ruku uključuje provjeru postojanja prekoračenja ili zlouporabe ovlasti, pogreške koja se tiče prava ili očite pogreške u ocjeni.
- 129 Stoga, iako se eventualno nepostojanje mogućnosti podnošenja pravnog sredstva u kontekstu postupka imenovanja na mjesta sudaca najvišeg nacionalnog suda u određenim slučajevima može pokazati neproblematičnim s obzirom na zahtjeve koji proizlaze iz prava Unije, osobito iz članka 19. stavka 1. drugog podstavka UEU-a, to ne vrijedi u okolnostima u kojima svi relevantni elementi koji obilježavaju takav postupak u određenom nacionalnom pravno-činjeničnom kontekstu, a osobito u okolnostima u kojima odjednom dođe do ukidanja mogućnosti podnošenja pravnih sredstava koje su do tada postojale, mogu dovesti do sumnji pojedinaca, na razini sustava, u neovisnost i nepristranost sudaca imenovanih po završetku tog postupka.
- 130 Kao što to proizlazi iz presude A. K. i dr., to osobito može biti slučaj kada, na temelju elemenata za ocjenu poput onih na koje se poziva sud koji je uputio zahtjev i na koje se upućuje u točki 43. ove presude, proizlazi da je neovisnost tijela kao što je KRS u odnosu na zakonodavnu i izvršnu vlast upitna.
- 131 U točkama 143. i 144. presude A. K. i dr. Sud je tako već utvrdio, među relevantnim elementima koje treba uzeti u obzir u svrhu ocjene pretpostavke neovisnosti koju mora ispunjavati tijelo kao što je KRS, kao prvo, činjenicu da je KRS u novom sastavu bio uspostavljen na temelju skraćivanja tekućeg mandata od četiri godine dotadašnjih članova tog tijela, kao drugo, činjenicu da, iako su ranije petnaestero članova KRS-a birali njihovi kolege, sada ih bira grana poljske zakonodavne vlasti, kao treće, eventualno postojanje nepravilnosti koje su mogle zahvatiti postupak imenovanja određenih članova KRS-a u njegovu novom sastavu te, kao četvrto, način na koji to tijelo obavlja svoju ustavnu zadaću čuvara neovisnosti sudova i sudaca te na koji izvršava svoje različite ovlasti. U takvom se kontekstu u svrhu navedene ocjene također može uzeti u obzir moguće postojanje povlaštenih veza između članova tako uspostavljenog KRS-a i poljske izvršne vlasti, kao što su to one koje navodi sud koji je uputio zahtjev i koje su navedene u točki 44. ove presude.
- 132 Osim toga, u ovom slučaju također valja uzeti u obzir druge relevantne kontekstualne elemente koji također mogu dovesti u sumnju neovisnost KRS-a i njegovu ulogu u postupcima imenovanja poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku kao i, slijedom toga, neovisnost sudaca imenovanih po završetku takvog postupka.
- 133 U tom pogledu valja primijetiti da se zakonodavna reforma na kojoj se temeljila uspostava KRS-a u njegovu novom sastavu odvijala istodobno s vrlo spornim donošenjem odredbi članaka 37. i 111. novog Zakona o Vrhovnom sudu, na koje se pozvao sud koji je uputio zahtjev i kojima je predviđeno sniženje dobne granice za umirovljenje sudaca Sąda Najwyższego (Vrhovni sud) i primjenom te mjere na suce tog suda u aktivnoj službi, pri čemu je predsjedniku Republike dodijeljena diskrecijska ovlast za produljenje njihove aktivne sudačke službe nakon dosezanja novoutvrđene dobi za umirovljenje.

- 134 Stoga je nesporno da je do uspostave KRS-a u novom sastavu došlo u kontekstu u kojem se očekivalo da će na Sądu Najwyższem (Vrhovni sud) biti upražnjena mnogobrojna radna mjesta, osobito nakon umirovljenja sudaca tog suda koji su dosegli novoutvrđenu dobnu granicu od 65 godina.
- 135 Međutim, Sud je u svojoj presudi od 24. lipnja 2019., Komisija/Poljska (Neovisnost Vrhovnog suda) (C-619/18, EU:C:2019:531) utvrdio da je Republika Poljska donošenjem mjera navedenih u točki 133. ove presude povrijedila nesmjernost i neovisnost sudaca Sąda Najwyższego (Vrhovni sud) te obveze koje ima na temelju članka 19. stavka 1. drugog podstavka UEU-a.
- 136 Kad bi sud koji je uputio zahtjev zaključio da KRS ne pruža dostatna jamstva neovisnosti, postojanje pravnog sredstva koje bi mogli podnijeti neodabrani kandidati, čak i ako bi bilo ograničeno na ono što je navedeno u točki 128. ove presude, bilo bi nužno kako bi se pridonijelo zaštiti postupka imenovanja dotičnih sudaca od izravnih ili neizravnih utjecaja i, u konačnici, izbjegavanju nastanka legitimnih sumnji pojedinaca u neovisnost sudaca imenovanih po završetku tog postupka.
- 137 Međutim, odredbe Zakona od 26. travnja 2019. propisale su, s jedne strane, obustavu postupka u tekućim sporovima kao što su oni u glavnim postupcima u kojima su kandidati za mjesta sudaca Sąda Najwyższego (Vrhovni sud) na temelju propisa koji su tada bili na snazi podnijeli pravna sredstva radi osporavanja rezolucija kojima je KRS odlučio da neće njih, već druge kandidate, predložiti za imenovanje na ta radna mjesta te su, s druge strane, ukinule svaku mogućnost podnošenja pravnih sredstava te vrste u budućnosti.
- 138 Valja istaknuti da takve zakonodavne izmjene, osobito kada se tumače zajedno sa svim kontekstualnim elementima navedenima u točkama 99. do 105. i 130. do 135. ove presude, mogu upućivati na to da je poljska zakonodavna vlast u ovom slučaju djelovala s posebnim ciljem potpunog sprečavanja sudskog nadzora nad imenovanjima provedenima na temelju navedenih rezolucija KRS-a kao što su, uostalom, sva ostala imenovanja na Sądu Najwyższem (Vrhovni sud) od uspostavljanja novog sastava KRS-a.
- 139 S obzirom na ono što je navedeno u točki 96. ove presude, na sudu koji je uputio zahtjev je da u konačnici ocijeni, na temelju zaključaka koji proizlaze iz ove presude i svih drugih relevantnih okolnosti s kojima bi mogao biti upoznat, vodeći računa, ovisno o slučaju, o razlozima ili posebnim ciljevima koji se pred njim navode kako bi se opravdale predmetne mjere, može li činjenica da je Zakonom od 26. travnja 2019. propisana obustava odlučivanja o pravnim sredstvima poput onih u glavnom postupku i paralelno ukidanje svake mogućnosti za podnošenje takvih pravnih sredstava u budućnosti dovesti do legitimnih sumnji pojedinaca u otpornost sudaca imenovanih na temelju rezolucija KRS-a u glavnom postupku na vanjske elemente i osobito izravne ili neizravne utjecaje poljske zakonodavne i izvršne vlasti te do izostanka dojma neovisnosti ili nepristranosti tih sudaca, što može ugroziti povjerenje koje navedeni pojedinci moraju imati u pravosuđe u demokratskom društvu i vladavini prava.

– *Načelo nadređenosti prava Unije*

- 140 Ako sud koji je uputio zahtjev, nakon ispitivanja koje je pozvan provesti s obzirom na razmatranja iz točaka 90. do 107. ove presude, zaključi da je donošenjem odredbi Zakona od 26. travnja 2019. o kojima je riječ u glavnom postupku došlo do povrede članka 267. UFEU-a i članka 4. stavka 3. UEU-a, na tom je sudu da izuzme iz primjene te nacionalne odredbe.
- 141 Kao što to proizlazi iz ustaljene sudske prakse, odredba nacionalnog prava kojom se sprečava provedba postupka predviđenog u članku 267. UFEU-a mora se izuzeti iz primjene a da pritom predmetni sud ne mora zahtijevati ili čekati prethodno ukidanje te nacionalne odredbe zakonodavnim putem ili bilo kojim drugim ustavnim postupkom (vidjeti u tom smislu presude od 14. prosinca 1995., Peterbroeck, C-312/93, EU:C:1995:437, t. 13. i navedenu sudsku praksu kao i od 5. listopada 2010., Elchinov, C-173/09, EU:C:2010:581, t. 31. i navedenu sudsku praksu). Isto treba vrijediti i za izmjenu

nacionalnog prava čiji je konkretan učinak sprečavanje Suda da odluči o zahtjevima za prethodnu odluku koji su mu podneseni i potpuno isključenje mogućnosti da nacionalni sud u budućnosti ponovno uputi sličan zahtjev. Naime, kao što je to istaknuto u točki 95. ove presude, takvo pravilo na sličan način povređuje članak 267. UFEU-a.

- 142 Isto tako, ako sud koji je uputio zahtjev utvrdi, u skladu s ispitivanjem koje treba provesti s obzirom na razmatranja iz točaka 108. do 139. ove presude, da odredbe Zakona od 26. travnja 2019. o kojima je riječ u glavnom postupku povređuju članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a, također je dužan izuzeti iz primjene te nacionalne odredbe.
- 143 Naime, članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a nalaže svim državama članicama da uspostave pravne lijekove potrebne za osiguranje djelotvorne sudske zaštite u područjima obuhvaćenima pravom Unije, osobito u smislu članka 47. Povelje (presuda A. K. i dr., t. 168. i navedena sudska praksa), tako da potonju odredbu treba uzeti u obzir u svrhu tumačenja članka 19. stavka 1. drugog podstavka UEU-a (rješenje od 6. listopada 2020., Prokuratura Rejonowa w Ślubiac, C-623/18, neobjavljeno, EU:C:2020:800, t. 28.).
- 144 Međutim, kao što je to već navedeno u točki 115. ove presude, u članku 47. drugom stavku Povelje među zahtjevima vezanima uz temeljno pravo na djelotvoran pravni lijek izričito se navodi pristup „neovisnom” sudu.
- 145 Time što je u tom pogledu presudio da je članak 47. Povelje sam po sebi dovoljan i da ne mora biti detaljnije pojašnjen odredbama prava Unije ili nacionalnog prava kako bi se pojedincima dodijelilo pravo na koje se kao takvo mogu pozivati (presude od 17. travnja 2018., Egenberger, C-414/16, EU:C:2018:257, t. 78. i od 29. srpnja 2019., Torubarov, C-556/17, EU:C:2019:626, t. 56.), osobito zato što ta odredba zahtijeva da sud koji je pozvan odlučivati o pravnom sredstvu koje se temelji na pravu Unije ispunjava zahtjev neovisnosti koji se traži navedenom odredbom (vidjeti u tom smislu presudu A. K. i dr., t. 166.), Sud je, među ostalim, priznao da je taj zahtjev dovoljno jasan, precizan i bezuvjetan da bi se moglo zaključiti da ima izravan učinak.
- 146 Iz prethodno navedenog proizlazi da članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a državama članicama nameće bezuvjetnu obvezu jasnog i preciznog rezultata u pogledu neovisnosti sudova od kojih se traži tumačenje i primjena prava Unije.
- 147 Naposljetku, što se tiče posljedica koje se odnose na proglašenje Trybunała Konstytucyjnego (Ustavni sud) neustavnosti članka 44. stavka 1.a Zakona o KRS-u u njegovoj presudi od 25. ožujka 2019. u kontekstu glavnih postupaka, valja, s jedne strane, podsjetiti na to da, kao što je to istaknuto u točkama 103. i 104. ove presude, ta presuda Trybunała Konstytucyjnego (Ustavni sud) nije dovela u pitanje potrebu, koju je potvrdio taj sud u svojoj ranijoj sudskoj praksi, sudskog nadzora postupka imenovanja na sudačka radna mjesta na Sądu Najwyższem (Vrhovni sud) i osobito rezolucija KRS-a donesenih u okviru takvog postupka.
- 148 S druge strane, u svakom slučaju valja istaknuti da učinci načela nadređenosti prava Unije obvezuju sva tijela države članice a da pritom nacionalne odredbe koje se odnose na podjelu sudske nadležnosti, uključujući onu ustavne naravi, tome ne mogu biti prepreka. Naime, u skladu s ustaljenom sudskom praksom, ne može se prihvatiti da nacionalna pravna pravila, makar i ustavne naravi, ugrožavaju jedinstvo i djelotvornost prava Unije (presude od 15. siječnja 2013., Križan i dr., C-416/10, EU:C:2013:8, t. 70. i navedena sudska praksa i od 4. prosinca 2018., Minister for Justice and Equality i Commissioner of An Garda Síochána, C-378/17, EU:C:2018:979, t. 49. i navedena sudska praksa).
- 149 U tim okolnostima i osobito s obzirom na to da nacionalni zakonodavac nije odredio neki drugi sud različit od suda koji je uputio zahtjev, a koji ispunjava zahtjeve neovisnosti koji proizlaze iz prava Unije te koji bi bio dužan odlučivati u glavnim postupcima nakon primitka odgovora Suda na pitanja koja mu je sud koji je uputio zahtjev postavio u svojem prvotnom zahtjevu za prethodnu odluku,

jedini učinkovit način da taj sud u predmetnom slučaju otkloni povrede članka 267. UFEU-a i članka 19. stavka 1. drugog podstavka UEU-a, koje proizlaze iz donošenja Zakona od 26. travnja 2019., jest da nastavi izvršavati sudsku nadležnost na temelju koje je Sudu uputio taj zahtjev u skladu s do tada primjenjivim nacionalnim pravilima (vidjeti analogijom presudu A. K. i dr., t. 166. i navedenu sudsku praksu).

150 S obzirom na sve prethodno navedeno, na treće pitanje valja odgovoriti na sljedeći način:

- Ako postoje izmjene nacionalnog pravnog poretka koje, kao prvo, nacionalnom sudu oduzimaju nadležnost za odlučivanje u prvom i zadnjem stupnju o pravnim sredstvima koja su podnijeli kandidati za mjesta sudaca suda poput Sąda Najwyższego (Vrhovni sud) protiv odluka tijela kao što je KRS da predsjedniku Republike ne podnese njihovu, već prijavu drugih kandidata, u svrhu imenovanja na ta radna mjesta, koje, kao drugo, propisuju obustavu po samom zakonu postupaka o takvim pravnim sredstvima dok se o njima još uvijek odlučuje, isključujući nastavak njihova ispitivanja ili njihovo ponovno podnošenje, i koje, kao treće, na taj način takvom nacionalnom sudu uskraćuju mogućnost dobivanja odgovora na prethodna pitanja koja je uputio Sudu:
 - članak 267. UFEU-a i članak 4. stavak 3. UEU-a treba tumačiti na način da im se protive takve izmjene ako proizlazi, što je na sudu koji je uputio zahtjev da ocijeni na temelju svih relevantnih elemenata, da je konkretan učinak tih izmjena bilo sprečavanje Suda da odluči o prethodnim pitanjima poput onih koja mu je postavio taj sud i potpuno isključenje mogućnosti da nacionalni sud u budućnosti postavi slična pitanja;
 - članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a treba tumačiti na način da mu se protive takve izmjene kada proizlazi, što je na sudu koji je uputio zahtjev da ocijeni na temelju svih relevantnih elemenata, da te izmjene mogu kod pojedinaca pobuditi legitimne sumnje u otpornost sudaca – koje je imenovao predsjednik Republike na temelju navedenih odluka KRS-a – na vanjske elemente, a osobito izravne ili neizravne utjecaje zakonodavne i izvršne vlasti, te u njihovu neutralnost u odnosu na suprotstavljene interese te tako dovesti do izostanka dojma neovisnosti ili nepristranosti tih sudaca, što može ugroziti povjerenje koje pojedinci moraju imati u pravosuđe u demokratskom društvu i vladavini prava.
- U slučaju dokazane povrede navedenih članaka, načelo nadređenosti prava Unije treba tumačiti tako da sud koji je uputio zahtjev obvezuje da izuzme iz primjene predmetne izmjene, bilo da su one zakonodavne ili ustavne naravi, te da slijedom toga i dalje izvršava svoju dotadašnju nadležnost za odlučivanje o sporovima koji su se pred njim vodili prije donošenja tih izmjena.

Prvo pitanje

151 Imajući osobito u vidu pojašnjenja iz točaka 85. do 89. ove presude, valja smatrati da svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a tumačiti na način da mu se protive nacionalne postupovne odredbe na temelju kojih:

- s jedne strane, bez obzira na to što kandidat za mjesto suca na sudu poput Sąda Najwyższego (Vrhovni sud) podnese pravno sredstvo protiv odluke tijela kao što je KRS o odbijanju svoje prijave i podnošenju predsjedniku Republike prijave drugih kandidata, ta je odluka pravomoćna jer se njome predlažu ti drugi kandidati, tako da to pravno sredstvo ne sprečava predsjednika Republike da imenuje potonje te eventualno poništenje navedene odluke u dijelu u kojem njome podnositelj pravnog sredstva nije predložen za imenovanje ne može dovesti do nove ocjene njegove situacije u svrhu eventualne dodjele predmetnog radnog mjesta, i

- s druge strane, takvo pravno sredstvo ne može se temeljiti na navodu o neprikladnoj ocjeni toga ispunjavaju li kandidati kriterije uzete u obzir prilikom donošenja odluke o podnošenju prijedloga za imenovanje.

Eventualna obustava postupka

- 152 Tijekom prvotnog pisanog dijela postupka KRS, glavni državni odvjetnik i poljska vlada tvrdili su, zbog razloga koji su sadržajno istovjetni onima iznesenima u točkama 72. i 73. ove presude, da je – s obzirom na donošenje Zakona od 26. travnja 2019. i ukidanje nacionalnih odredbi na kojima se dotad temeljila nadležnost suda koji je uputio zahtjev za odlučivanje u glavnim postupcima kao i na obustavu postupka propisanu tim zakonom u pogledu potonjih – prvo pitanje postalo bespredmetno te odgovor na njega više nije potreban kako bi se ti sporovi riješili, tako da Sud više ne treba odlučivati o tom pitanju.
- 153 Međutim, imajući na umu činjenicu da bi, s obzirom na odgovor Suda na treće pitanje, sud koji je uputio zahtjev mogao biti primoran izuzeti iz primjene predmetne odredbe navedenog zakona zato što su protivne pravu Unije, prigovore navedenih zainteresiranih stranaka treba odbaciti.

Dopuštenost

- 154 Prema mišljenju glavnog državnog odvjetnika i poljske vlade, prvo je pitanje nedopušteno jer Unija nema nikakvu nadležnost u području organizacije pravosuđa, tako da nacionalna pravila o kojima je riječ u glavnom postupku nisu obuhvaćena područjem primjene prava Unije.
- 155 Međutim, takve prigovore treba odbaciti zbog razloga sličnih onima koji su već izneseni u točkama 68. i 69. ove presude.

Meritum

- 156 Kako bi se utvrdilo mogu li nacionalne odredbe poput onih iz članka 44. stavaka 1.a do 4. Zakona o KRS-u povrijediti članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a, najprije valja podsjetiti, ponavljajući pritom sva razmatranja navedena u točkama 108. do 136. ove presude, na to da se, kao što je to već istaknuto u njezinoj točki 129., eventualno nepostojanje mogućnosti podnošenja pravnog sredstva u kontekstu postupka imenovanja na mjesta sudaca na nacionalnom vrhovnom sudu može u određenim slučajevima pokazati neproblematičnim s obzirom na zahtjeve koji proizlaze iz prava Unije, osobito iz članka 19. stavka 1. drugog podstavka UEU-a. Nasuprot tomu, različit može biti slučaj kada postoje odredbe kojima se dokida djelotvornost pravnih sredstava te vrste koja su do tada postojala, osobito kada se čini da donošenje tih odredbi, promatrano zajedno s drugim relevantnim elementima koji obilježavaju takav postupak imenovanja u danom nacionalnom pravno-činjeničnom kontekstu, može dovesti do sustavnih dvojbi pojedinaca u neovisnost i nepristranost sudaca imenovanih po završetku tog postupka.
- 157 Međutim, uzimajući u obzir u tom pogledu načela navedena u točki 96. ove presude, kao prvo valja utvrditi da, kao što to ističe sud koji je uputio zahtjev, pravno sredstvo poput onoga koje je pred njim podneseno na temelju navedenog članka 44. stavaka 1.a do 4. nema nikakvu stvarnu djelotvornost i nudi samo privid pravnog sredstva.
- 158 Zbog razloga koje je iznio navedeni sud, kako su navedeni u točkama 35. i 37. ove presude, to osobito vrijedi zbog odredbi članka 44. stavaka 1.b i 4. Zakona o KRS-u, iz kojih u biti proizlazi da će, bez obzira na to što kandidat čije imenovanje KRS nije predložio podnese takvo pravno sredstvo, rezolucije tog tijela i dalje biti pravomoćne u dijelu koji se odnosi na u njima sadržanu odluku o predlaganju kandidata za imenovanje, pri čemu će potonje, kao što je to slučaj u ovom predmetu,

- predsjednik Republike imenovati na predmetna radna mjesta a da se pritom ne čeka ishod tog pravnog sredstva. U tim je okolnostima, naime, očito da će eventualno poništenje odluke sadržane u takvoj rezoluciji da se za imenovanje ne predloži prijava podnositelja pravnog sredstva, a do kojeg bi došlo po završetku postupka koji je on pokrenuo, ostati bez stvarnih posljedica na njegovu situaciju u pogledu radnog mjesta koje priželjkuje i koje je stoga već bilo dodijeljeno na temelju te odluke.
- 159 Kao drugo, također valja uzeti u obzir okolnost da su u ovom slučaju nacionalne odredbe o kojima je riječ u glavnom postupku znatno izmijenile stanje nacionalnog prava koje je ranije bilo na snazi.
- 160 Naime, kao prvo i kao što to ističe sud koji je uputio zahtjev, čini se da su, prije unošenja stavaka 1.b i 4. u članak 44. Zakona o KRS-u, pravna sredstva podnesena protiv rezolucija tog tijela o predlaganju kandidata za mjesta sudaca na Sądu Najwyższem (Vrhovni sud) bila obuhvaćena općim odredbama članka 43. tog zakona, kojima se nisu predviđala ograničenja koja sada sadržavaju navedeni stavci 1.b i 4., tako da su te odredbe, kad je riječ o takvim rezolucijama, dovele do dokidanja djelotvornosti sudskog nadzora koja je dotad proizlazila iz nacionalnog zakonodavstva.
- 161 Kao drugo, kao što to također ističe sud koji je uputio zahtjev, izmjena uvedena u stavku 1.a članka 44. Zakona o KRS-u koja se odnosi na prirodu nadzora koji može provesti Naczelny Sąd Administracyjny (Visoki upravni sud) kada je pred njim pokrenut postupak na temelju te odredbe umanjuje intenzitet sudskog nadzora koji je ranije bio prisutan.
- 162 Kao treće, valja naglasiti, kao što je to učinio i sud koji je uputio zahtjev, da se ograničenja tako uvedena u članak 44. stavke 1.a do 4. Zakona o KRS-u odnose samo na pravna sredstva podnesena protiv rezolucija KRS-a o predlaganju prijave za mjesta sudaca Sąda Najwyższeg (Vrhovni sud), dok se na rezolucije KRS-a koje se odnose na predlaganje prijave za mjesta sudaca u drugim nacionalnim sudovima i dalje primjenjuje sustav sudskog nadzora spomenut u točki 160. ove presude.
- 163 Na trećem mjestu, u ovom se slučaju također moraju uzeti u obzir kontekstualni elementi povezani sa svim drugim reformama koje su nedavno zahvatile Sąd Najwyższy (Vrhovni sud) i KRS, o kojima je već bilo riječi u točkama 130. do 135. ove presude.
- 164 U tom pogledu valja, osim toga, naglasiti da su odredbe članka 44. stavaka 1.b i 4. Zakona o KRS-u, kojima se, kao što je to prethodno istaknuto, oduzela sva djelotvornost pravnih sredstava poput onih u glavnom postupku, bile uvedene Zakonom od 20. srpnja 2018. o izmjenama zakona o organizaciji općih sudova i određenih drugih zakona te su stupile na snagu 27. srpnja 2018., odnosno nedugo prije nego što je KRS u svojem novom sastavu bio pozvan odlučiti o prijavama podnesenima kako bi se popunila mnogobrojna sudačka radna mjesta na Sądu Najwyższem (Vrhovni sud) koja su bila upražnjena ili su tek stvorena kao posljedica stupanja na snagu novog Zakona o Vrhovnom sudu i, osobito, o prijavama tužitelja u glavnom postupku.
- 165 S obzirom na ono što je navedeno u točki 96. ove presude, na sudu koji je uputio zahtjev je da ocijeni – na temelju zaključaka koji proizlaze iz te presude i svih drugih relevantnih okolnosti o kojima bi mogao imati saznanja, uzimajući pri tome u obzir, ovisno o slučaju, razloge ili posebne ciljeve koji se pred njim navode radi opravdanja predmetnih mjera – mogu li nacionalne odredbe poput onih koje sadržava članak 44. stavci 1.a do 4. Zakona o KRS-u, posebno kad se kombiniraju s elementima spomenutima u točkama 130. do 135. i 157. do 164. ove presude, dovesti do legitimnih sumnji pojedinaca u otpornost sudaca imenovanih na temelju rezolucija KRS-a na vanjske elemente i osobito izravne ili neizravne utjecaje poljskih zakonodavnih i izvršnih vlasti te u njihovu neutralnost u odnosu na pred njima suprotstavljene interese te tako do izostanka dojma o neovisnosti ili nepristranosti navedenog tijela, što može ugroziti povjerenje koje navedeni pojedinci moraju imati u pravosuđe u demokratskom društvu i vladavini prava.

166 Osim toga, ako sud koji je uputio zahtjev dođe do zaključka da na taj način uvedena nazadna rješenja u navedenim nacionalnim odredbama u pogledu djelotvornosti pravnog sredstva protiv rezolucija KRS-a kojima se predlaže imenovanje sudaca Sąda Najwyższego (Vrhovni sud) povređuju članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a, on mora, zbog istih razloga kao što su to oni navedeni u točkama 142. do 149. ove presude, izuzeti iz primjene te odredbe u korist primjene nacionalnih odredbi koje su ranije bile na snazi, pritom sam izvršavajući nadzor predviđen potonjim odredbama.

167 S obzirom na sve navedeno, na prvo pitanje valja odgovoriti na sljedeći način:

- Članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a treba tumačiti na način da mu se protive odredbe kojima se mijenja stanje nacionalnog prava koje je na snazi i na temelju kojih:
 - s jedne strane, bez obzira na to što kandidat za mjesto suca suda poput Sąda Najwyższego (Vrhovni sud) podnese pravno sredstvo protiv odluke tijela kao što je KRS o odbijanju svoje prijave i predlaganju predsjedniku Republike one drugih kandidata, ta je odluka pravomoćna u dijelu u kojem se predlažu ti drugi kandidati, tako da to pravno sredstvo ne sprečava predsjednika Republike da imenuje potonje, a eventualno poništenje navedene odluke u dijelu u kojem njome podnositelj pravnog sredstva nije predložen za imenovanje ne može dovesti do nove ocjene njegove situacije u svrhu eventualne dodjele predmetnog radnog mjesta, i
 - s druge strane, takvo pravno sredstvo ne može se temeljiti na navodu o neprikladnoj ocjeni toga ispunjavaju li kandidati kriterije uzete u obzir prilikom donošenja odluke o podnošenju prijedloga za imenovanje,

ako proizlazi, što je na sudu koji je uputio zahtjev da ocijeni na temelju svih relevantnih elemenata, da te odredbe mogu kod pojedinaca pobuditi legitimne sumnje u otpornost sudaca koje je tako imenovao predsjednik Republike na temelju odluka KRS-a na vanjske elemente, osobito izravne ili neizravne utjecaje izvršne i zakonodavne vlasti, te u njihovu neutralnost u odnosu na suprotstavljene interese te tako dovesti do izostanka dojma neovisnosti ili nepristranosti tih sudaca, što može ugroziti povjerenje koje pojedinci moraju imati u pravosuđe u demokratskom društvu i vladavini prava.

- U slučaju dokazane povrede članka 19. stavka 1. drugog podstavka UEU-a, načelo nadređenosti prava Unije treba tumačiti na način da sud koji je uputio zahtjev obvezuje da izuzme iz primjene navedene odredbe u korist primjene nacionalnih odredbi koje su prethodno bile na snazi te da pritom sam izvršava sudski nadzor predviđen potonjim odredbama.

Drugo pitanje

168 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na drugo pitanje nije više potrebno odgovoriti.

Troškovi

169 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (veliko vijeće) odlučuje:

- 1. Ako postoje izmjene nacionalnog pravnog poretka koje, kao prvo, nacionalnom sudu oduzimaju nadležnost za odlučivanje u prvom i zadnjem stupnju o pravnim sredstvima koja su podnijeli kandidati za mjesta sudaca suda poput Sąda Najwyższego (Vrhovni sud, Poljska)**

protiv odluka tijela kao što je Krajowa Rada Sądownictwa (Državno sudbeno vijeće, Poljska) da predsjedniku Republike Poljske ne podnese njihovu, već prijavu drugih kandidata, u svrhu imenovanja na ta radna mjesta, koje, kao drugo, propisuju obustavu postupaka po samom zakonu o takvim pravnim sredstvima dok se o njima još uvijek odlučuje, isključujući nastavak njihova ispitivanja ili njihovo ponovno podnošenje, i koje, kao treće, na taj način takvom nacionalnom sudu uskraćuju mogućnost dobivanja odgovora na prethodna pitanja koja je uputio Sudu:

- članak 267. UFEU-a i članak 4. stavak 3. UEU-a treba tumačiti na način da im se protive takve izmjene ako proizlazi, što je na sudu koji je uputio zahtjev da ocijeni na temelju svih relevantnih elemenata, da je konkretan učinak tih izmjena bilo sprečavanje Suda da odluči o prethodnim pitanjima poput onih koja mu je postavio taj sud i potpuno isključenje mogućnosti da nacionalni sud u budućnosti postavi slična pitanja;
- članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a treba tumačiti na način da mu se protive takve izmjene kada proizlazi, što je na sudu koji je uputio zahtjev da ocijeni na temelju svih relevantnih elemenata, da te izmjene mogu kod pojedinaca pobuditi legitimne sumnje u otpornost sudaca – koje je imenovao predsjednik Republike Poljske na temelju navedenih odluka Krajowe Rade Sądownictwa (Državno sudbeno vijeće) – na vanjske elemente, a osobito izravne ili neizravne utjecaje zakonodavne i izvršne vlasti, te u njihovu neutralnost u odnosu na suprotstavljene interese te tako dovesti do izostanka dojma neovisnosti ili nepristranosti tih sudaca, što može ugroziti povjerenje koje pojedinci moraju imati u pravosuđe u demokratskom društvu i vladavini prava.

U slučaju dokazane povrede navedenih članaka, načelo nadređenosti prava Unije treba tumačiti tako da sud koji je uputio zahtjev obvezuje da izuzme iz primjene predmetne izmjene, bilo da su one zakonodavne ili ustavne naravi, te da slijedom toga i dalje izvršava svoju dotadašnju nadležnost za odlučivanje o sporovima koji su se pred njim vodili prije donošenja tih izmjena.

2. Članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a treba tumačiti na način da mu se protive odredbe kojima se mijenja stanje nacionalnog prava koje je na snazi i na temelju kojih:

- s jedne strane, bez obzira na to što kandidat za radno mjesto suca suda poput Sąda Najwyższego (Vrhovni sud, Poljska) podnese pravno sredstvo protiv odluke tijela kao što je Krajowa Rada Sądownictwa (Državno sudbeno vijeće, Poljska) o odbijanju svoje prijave i predlaganju predsjedniku Republike Poljske one drugih kandidata, ta je odluka pravomoćna u dijelu u kojem se predlažu ti drugi kandidati, tako da to pravno sredstvo ne sprečava predsjednika Republike Poljske da imenuje potonje, a eventualno poništenje navedene odluke u dijelu u kojem njome podnositelj pravnog sredstva nije predložen za imenovanje ne može dovesti do nove ocjene njegove situacije u svrhu eventualne dodjele predmetnog radnog mjesta, i
- s druge strane, takvo pravno sredstvo ne može se temeljiti na navodu o neprikladnoj ocjeni toga ispunjavaju li kandidati kriterije uzete u obzir prilikom donošenja odluke o podnošenju prijedloga za imenovanje,

ako proizlazi, što je na sudu koji je uputio zahtjev da ocijeni na temelju svih relevantnih elemenata, da te odredbe mogu kod pojedinaca pobuditi legitimne sumnje u otpornost sudaca koje je tako imenovao predsjednik Republike Poljske na temelju odluka Krajowe Rade Sądownictwa (Državno sudbeno vijeće) na vanjske elemente, osobito izravne ili neizravne utjecaje izvršne i zakonodavne vlasti, te u njihovu neutralnost u odnosu na

suprotstavljene interese te tako dovesti do izostanka dojma neovisnosti ili nepristranosti tih sudaca, što može ugroziti povjerenje koje pojedinci moraju imati u pravosuđe u demokratskom društvu i vladavini prava.

U slučaju dokazane povrede članka 19. stavka 1. drugog podstavka UEU-a, načelo nadređenosti prava Unije treba tumačiti na način da sud koji je uputio zahtjev obvezuje da izuzme iz primjene navedene odredbe u korist primjene nacionalnih odredbi koje su prethodno bile na snazi te da pritom sam izvršava sudski nadzor predviđen potonjim odredbama.

Potpisi